

Obálka: Po více než sto let zdobily odznaky z kampaní klopý amerických voličů, svědectví vitálnosti prezidentských volebních show.

Protilehlá strana: Bílý dům, Washington, D.C.

OBSAH

- Strana 2**   **POLITICKÉ STRANY VE SPOJENÝCH STÁTECH**
napsal John F. Bibby
- Strana 7**   **PREZIDENTSKÉ NOMINACE A AMERICKÁ DEMOKRACIE**
napsal Stephen J. Wayne
- Strana 12**   **VOLEBNÍ POSTUPY V U.S.A.**
napsal Michael W. Traugott
- Strana 16**   **VOLBY 2004 – ČASOVÝ PLÁN**
- Strana 18**   **ROZHOVOR O KAMPANI 2004, S THOMASEM MANNEM**
připravil Paul Malamud
- Strana 23**   **VOLBY DO KONGRESU**
napsal John H. Aldrich
- Strana 27**   **PRŮZKUMY, KOMENTÁTOŘI & VOLBY 2004**
napsal John Zogby
- Strana 31**   **STAV FINANCOVÁNÍ KAMPANĚ**
napsal Joseph E. Cantor
- Strana 35**   **VOLEBNÍ GLOSÁŘ**
- Strana 37**   **BIBLIOGRAFIE A INTERNETOVÉ ODKAZY**

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:

George Clack

EDITOR:

Paul Malamud

UMĚLECKÝ ŘEDITEL/DESIGNÉR:

Thaddeus A. Miksinski, Jr.

TECHNICKÝ REDAKTOR:

Joann Stern

PICTURE CREDITS: Credits from left to right are separated by semicolons; from top to bottom by dashes. All Engravings courtesy Bureau of Printing and Engravings. Cover and inside cover: courtesy New York Historical Society. 2: © HultonArchive by Getty Images. 3: © HultonArchive by Getty Images. 4: © HultonArchive by Getty Images. 5: © HultonArchive by Getty Images (3). 7: Getty Images. 8: Krause Publications (2); © Bettmann/CORBIS. 9: © Reuters. 10: (George Bush): © Stephen Crowley/The New York Times. 11: © Corbis; Krause Publications (2). 12: Republished with permission of the Globe Newspaper Company, Inc. – © Vincent Laforet/The New York Times. 13: © Reuters; © Shane Young/The New York Times – © Suzanne DeChillo/The New York Times – © Andrew Itkoff/The New York Times – © Rob Crandall/The Image Works. 14: © Jenni Girtman/Atlanta Journal Constitution – © Jim West/The Image Works. 15: © AFP/CORBIS. 16–17: Richard Anderson. 23: AP/Wide World Photos – © Doug Mills/The New York Times. 25: © Doug Mills/The New York Times; AP/Wide World Photos (3). 26: AP/Wide World Photos – © AFP/CORBIS. 27: © CORBIS. 27: © Corbis – © Bettmann/CORBIS – © Phillip Jones Griffiths/Magnum Photos. 28: © Getty Images. 29: © Bob Daemmerich/The Image Works (2) 30: © Brooks Kraft/CORBIS – courtesy Meet the Press (2). 31: © Paul Hosefros/The New York Times – © Reuters. 33: AP/Wide World Photos – © Reuters – © Mark Peterson/CORBIS SABA. 34: AP/Wide World Photos. 37: (George Bush Portrait): © Najlah Feanny/CORBIS SABA. Back Cover: courtesy New York Historical Society.

VOLBY 2004 V U.S.A.

Tato publikace podává úvodní přehled o americkém volebním systému pro čtenáře, kteří nejsou s postupy a tradicemi voleb v U.S.A. obeznámeni. Požádali jsme sedm odborníků, většinou politologů, aby pro naši publikaci „Volby 2004 v U.S.A.“

vysvětlili charakteristické aspekty nadcházejících voleb převážně mezinárodnímu publiku, které může mít ve svých zemích rozdílné volební systémy.

John F. Bibby zahajuje diskusi vymezením role politických stran v americkém systému. Strany nejsou v Ústavě Spojených Států (1789) nijak popsány, ale od svých začátků (počátek 19. stol.) se postupně staly základním a charakteristickým rysem americké demokracie. Existují názory, že velká část stability amerických vlád trvajících už více než jedno století je založena právě na systému dvou dominantních stran.

V následující části Stephen J. Wayne vysvětluje dlouhou prezidentskou kampaň se zřetelem na proces nominace. Opět několik zásadních rysů amerického politického systému, jako jsou nominační dohody a primárky, není popsáno Ústavou, ale jsou výsledkem historického vývoje už od ranných dob americké republiky. Michael W. Traugott dále detailně popisuje způsob, jakým volební instituce zajišťují spravedlivost voleb, tj. procedury zápisu voličů, sčítání hlasů a struktura kandidátek.

Náš rozhovor s předním analytikem v oblasti politologie Thomasem Mannem, z institutu Brookings Institution, je zaměřený převážně na nadcházející volby. Rozhovor probíhal několik měsíců před první nominační konferencí (v lednu 2004) a Thomas Mann zdůrazňuje, co lze očekávat v průběhu nadcházejících voleb. John H. Aldrich připomíná, že v roce 2004 jsou ještě další události, kromě prezidentských voleb, které nás čekají. Ve hře bude také všech 435 míst ve Sněmovně rep-

rezentantů Kongresu a jedna třetina ze 100 míst v Senátu. Guvernéři, starostové a zákonodárné orgány budou volené po celých Spojených státech. To, co činí volby ještě zajímavějšími, je skutečnost, že jedna strana může získat Bílý dům, zatímco druhá strana může získat kontrolu nad oběma sněmovnami Kongresu. Na rozdíl od parlamentních systémů se ve Spojených státech volí exekutiva a legislativa nezávisle jedna na druhé.

Na závěr se věnujeme dvěma aspektům procesu, který v moderních volbách získal zásadní důležitost, tj. průzkumy veřejného mínění a zákony o financování kampaně. John Zogby, který řídí průzkumy veřejného mínění, obhajuje názor, že tyto výzkumy mohou kandidátům pomoci určit témata důležitá pro voliče, ale také mohou být zneužity a účelově interpretovány k předpovídání výsledků. V další části Joseph E. Cantor nabízí stručný a výstižný výklad komplikovaných zákonů upravujících příspěvky a výdaje v amerických volbách – 607 milionů dolarů stály prezidentské volby jen v roce 2000. Regulace politických kampaní obsahuje i zjevný konflikt mezi dvěma hodnotami, Američany tolik uznávanými: svobodou projevu, kterou zaručuje První dodatek Ústavy Spojených států, a zajištění rovného a otevřeného volebního boje pro všechny kandidáty.

Jak mnoho našich autorů připomíná, hlavním rysem amerického volebního systému je už po několik století jeho stabilita, která je zároveň odpovědí na nutnost jeho modernizace a změny. Doufáme, že v průběhu příštích událostí v rámci voleb 2004 bude tato publikace užitečná čtenářům po celém světě a poslouží jim jako průvodce historickým kontextem a také ojedinělým charakterem současné kampaně.

POLITICKÉ STRANY VE SPOJENÝCH STÁTECH

AUTOR: JOHN F. BIBBY

George Washington
federalista
(prezident 1789–1797)

Dole: Velký transparent
Národních republikánů,
1880, s portréty
(úspěšných)
prezidentského
kandidáta generála
Jamese A. Garfielda
a navrženého
viceprezidenta,
Chestera A. Arthura.

Když v roce 1787 psali Zkladatelé americké republiky Ústavu Spojených států, tak politickým stranám nepřisoudili ve vládním systému žádnou roli. Ve skutečnosti se snažili pomoci různých ústavních úprav – jako je oddělení moci zákonodárné, výkonné a soudní, systém brzd a vyvážení (checks and balances), federalismus, a nepřímá volba prezidenta sborem volitelů – ochránit mladou republiku od politických stran a frakcí.

Navzdory snahám Otců zkladatelů se Spojené státy v roce 1800 staly prvním národem, kde vznikaly strany založené na celonárodním principu a kde se exekutivní moc přesouvala z jedné frakce na druhou pomocí voleb.

VZNIK A VÝVOJ POLITICKÝCH STRAN

Vývoj systému politických stran je úzce spojen s rozšířením volebního práva po odstranění kritéria, které opravňovalo, na začátku 19. století, volit pouze lidi majetné. Mobilizování takového množství voličů vyžadovalo určité prostředky. K tomuto účelu byly institucionalizovány politické strany.

Tak v Americe vznikly strany jako součást rozvoje demokracie a ve 30. letech 19. století se tyto strany staly nedílnou součástí politické scény.

Dnes už Republikánská strana a Demokratická strana zcela prostoupily všechny politické procesy. Přibližně 60% Američanů se považuje buď za republikány a nebo demokraty a i ti, kteří se považují za nezávislé, mají obvykle tendenci být stoupencem a projevovat loajalitu k jedné či druhé straně. Například v pěti prezidentských volbách mezi rokem 1980 a 1996 volilo 75% takových nezávislých „stoupenců“ Republikánské či Demokratické strany kandidáta právě své oblíbené strany. A v roce 2000 volilo 79% republikánských stoupenců George W. Bushe, zatímco 72% demokratických stoupenců hlasovalo pro kandidáta demokratů, Ala Gorea.

Převaha vlivu stoupenců zasahuje i vládnoucí stranu. Dvě hlavní strany nyní ovládají úřad prezidenta, Kongres, úřady guvernéra a státní legislativní orgány. Každý z prezidentů od roku 1852 byl republikán nebo demokrat a v období po druhé světové válce činil podíl dvou hlavních stran na celkovém počtu hlasů v prezidentských volbách v průměru 94,8%.

Po volbách do Kongresu a místních volbách v roce 2002 se senátorem stal pouze jediný nezávislý kandidát z celkového počtu 100 členů amerického Senátu, a pouze dva nezávislí kandidáti ve Sněmovně reprezentantů se stali poslanci z celkového počtu 435. Na úrovni států bylo všech 50 guvernérů buď republikány či demokraty a bylo zvoleno pouze 21 zástupců (0,003 procenta) z více než 7300 státních zákonodárců mimo dvě hlavní politické strany. Jsou to tyto dvě hlavní strany, které organizují a ovládají státní správu jak na národní, tak státní úrovni.

Ačkoli jsou americké strany ideologicky mnohem méně soudržné a programové, než bývají strany v mnoha jiných demokraciích, hrají důležitou a často rozhodující roli ve formování veřejné politiky. Ve skutečnosti, z historického pohledu, od voleb 1994 projevovali republikáni a demokraté v Kongresu nezvykle ostré rozdíly mezi svými politickými liniemi a neobvykle pevnou jednotou uvnitř každé strany. Tyto neshody politických linií obou stran se projevují v kontextu voleb do Kongresu a Senátu každé dva roky, což představuje reálnou možnost obratu stranické převahy ve Sněmovně a v Senátu. Kombinace rozvratnické tendence politiky a velmi silného boje o kontrolu jedné či druhé komory Kongresu vytvořila v poslední době atmosféru velmi vypjatého stranického konfliktu v obou těchto komorách, ve Sněmovně i v Senátu. V úvodu voleb 2004 se straniční lídři v Kongresu a kandidáti na demokratickou nominaci v prezidentských volbách, stejně jako Bushova administrativa, zapojili do neustálých manévřů k získání volebního náskoku.

PROČ SYSTÉM DVOU STRAN?

Boj a rivalita mezi dvěma stranami vytváří velmi charakteristický a trvalý styl amerického politického systému. Už od 60. let 19. století ovládají republikáni a demokraté volební politiku. Tento bezkonkurenční úspěch dvou stále stejných politických stran trvale monopolizujících národní volební systém je odrazem strukturálních aspektů politického systému, stejně tak jako zvláštnosti amerických politických stran.

Obvyklým systémem volby zákonodárců na národní i státní úrovni je ve Spojených státech systém „obvod jednoho člena“. Znamená to, že ten, kdo získá většinový hlas (tj. největší počet hlasů v daném volebním okrsku) je také zvolen. Na rozdíl od proporcionálních systémů toto

uspořádání umožňuje vítězství pouze jedné straně v jakémkoli daném okrsku. Tak americký většinový systém podporuje vytváření stran se širokou základnou s dostatečným veřejným působením, aby oslovily různorodost jednotlivých volebních oblastí a zároveň tento systém odsuzuje menšinové a další strany k téměř stále se opakující porážce – nemohou mít dlouhého trvání, pokud nespojí své síly s nějakou silnější politickou stranou. Nicméně, spojení se s velkou stranou není pro většinu menšinových stran možné, protože značná část států zakazuje „koaliční“ lístky, na kterých je kandidát nominován více než jednou stranou.

Dalším institucionálním upevněním systému dvou stran je princip volitelů při volbě prezidenta. Fungování sboru volitelů znamená, že Američané technicky neurčují přímo seznam prezidentských kandidátů. Místo toho volí v rámci každého státu volitele, kteří se zavázali volit jednoho či druhého prezidentského kandidáta. Volba prezidenta vyžaduje absolutní většinu z celkového počtu 538 volitelských hlasů ze všech 50 států. Tato podmínka značně ztěžuje třetím stranám možnost získat prezidentský post, protože hlasy jednotlivých států podléhají pravidlu „vítěz bere vše“. Tedy získá-li kterýkoli kandidát prostou většinu v lidovém hlasování jednoho státu – stačí i těsná většina –, vyhrává tudíž všechny hlasy volitelů tohoto státu. Princip sboru volitelů, stejně jako systém „obvod jednoho členu“, znevýhodňuje třetí strany, které tak mají mizivou šanci získat volitelské hlasy kteréhokoli státu, natož vyhrát v dostatečném počtu států tak, aby mohly získat vítězství v prezidentských volbách.

Jestliže demokraté a republikáni kontrolují vládní aparát, tak není překvapující skutečnost, že vytvořili ještě další volební pravidla, která dále upřednostňují velké strany. Už jen umístění nové politické strany na volební listinu státu může být obtížný a nákladný proces. Například ve státě South Carolina to vyžaduje petici s 58.842 hlasy voličů, aby mohla nová strana delegovat svého prezidentského kandidáta na státní volební listinu ve volbách 2004. Navíc zákon o federální volební kampani poskytuje velkým stranám zvláštní výhody, včetně zřetelně vyšších veřejných zdrojů na prezidentskou kampaň, než mají k dispozici menší strany, a to i takové, které dosáhly kvalifikační hranice pěti procent v předchozích volbách.

Specifický americký nominační proces je další strukturální překážkou pro třetí strany. Mezi světovými demokraciemi jsou Spojené státy americké jediné, které kladou hlavní důraz na primárky při delegování stranických kandidátů do Kongresu a státních úřadů, a kde prezidentské primárky na úrovni jednotlivých států rozhodují ve výběru kandidátů na prezidenta. V americkém nominačním procesu řadoví voliči v primárkách vybírají stranické zástupce do všeobecných voleb. Ve většině zemí strany a jejich lídři kontrolují nominace svých kandidátů, ale v U.S.A. jsou to voliči, kteří nakonec rozhodují, kdo bude nominován na kandidátkách republikánů i demokratů.

Ačkoli tento systém oslabuje vnitrostranickou organizaci a její soudržnost, přispívá tak už téměř 150 let k trvalé dominanci dvou hlavních stran na volební politické scéně. Získáním stranické nominace v primárkách se mohou na hlasovací listiny ve všeobecných volbách dostat i tzv. rebelové (lidé, kteří nejsou zcela v souladu s politickou linií strany) a zvýšit své šance na vítězství ve všech volbách, aniž by museli zakládat

nové strany. Samozřejmě, že způsob volby přes primárky také činí obě velké strany značně „propustné“ a příležitostně do nich úspěšně proniknou i zástupci okrajových a minoritních sociálních hnutí a mezi kandidáty se mohou dostat i outsideri.

ŠIROKÁ PODPORA A CENTRISTICKÉ POSTOJE

Americké strany jsou charakterem volební podpory mnohotřídní a mají širokou základnu. S výjimkou afroamerických voličů, 90% z nich hlasovalo v roce 2000 pro demokratického kandidáta, mají obě politické strany značnou podporu doslova v každé socioekonomické skupině obyvatelstva. Ačkoli lidé z dělnického odborářského prostředí jsou spíše považová-

John Adams
federalista
(1797–1801)

Dole: Velký transparent Národních demokratů, 1880, s portréty stranických prezidentských kandidátů.

ni za stoupence Demokratické strany, mohou republikáni ve většině voleb od této společenské skupiny očekávat přinejmenším třetinovou podporu. V roce 1984 dokonce Republikánská strana získala 46% odborářských hlasů. Ve volbách 2000 hlasovali odboráři 37 procenty pro republikány. Podobné je to s podporou Demokratické strany. I přesto, že jejich podpora obvykle klesá s rostoucími příjmy, tak prezidentský kandidát může počítat se značnou podporou u voličů z vyšší střední vrst-

Thomas Jefferson
demokrat-republikán
(1801–1809)

Odshora dolů: Transparent podporující kandidaturu republikána, Johna Fremonta, a jeho volebního partnera, Williama Draytona, v roce 1856. Obal publikované hudební kompozice *Republican Two-Step*, složené na počest prezidentského kandidáta, Williama McKinleyho. Plakát kampaně Republikánské strany s kandidátem, Ulysessem S. Grantem, a jeho volebním partnerem, Schuylerem Colfaxem, kandidujícími ve volbách 1868. Republikánský plakát pro volby 1860 s Abrahamem Lincolnem a jeho volebním kolegou, Hannibalem Hamlinem.

James Madison
demokrat-republikán
(1809–1817)

vy. Například v roce 2000 obdržel demokratický kandidát Al Gore 43% hlasů od lidí s průměrným rodinným příjmem větším než 100 tisíc dolarů ročně.

Americké politické strany rovněž nevykazují přílišnou stranickou jednotu a chybí jim silná ideologická linie a soubor politických cílů, kterých by se musel každý straník držet. Tradičně se zaměřují spíše na volební vítězství a dohled na členy státní správy. Vzhledem ke svým širokým voličským základnám (z širokého socioekonomického spektra) a potřebě fungovat ve společnosti, která vyznává spíše ideologii „zlaté střední cesty“, americké strany přijaly většinou centristické pozice. Také prokázaly značnou flexibilitu své politiky. Tento postoj prostý doktrín umožňuje jak republikánům, tak demokratům značnou toleranci vůči různorodosti ve svých řadách, a přispívá také k jejich schopnosti pojmout do sebe třetí strany a protestní hnutí, která se eventuálně objeví.

DECENTRALIZOVANÉ POLITICKÉ STRANY

Je těžké stanovit, do jaké míry jsou americké strany charakteristické decentralizovanou mocenskou strukturou. Z historického pohledu nemůže prezident předpokládat, že členové jeho strany budou v Kongresu loajálními podporovateli jeho programu, ani nemohou straničtí vůdci v Kongresu očekávat jednotné hlasování dle stranické linie od všech svých členů. V rámci stranické organizace, demokratů i republikánů, jsou výbory pro kampaně do Kongresu a Senátu (složené z úřadujících zákonodárců) autonomní a fungují

nezávisle na národních stranických výborech zabývajících se prezidentskou kampaní (Republikánský a Demokratický národní výbor). Navíc, kromě pravomoci uplatňované nad procedurami výběru delegátů na nominační předvolební sjezdy, národní stranické organizace zřídka zasahují do stranických záležitostí na úrovni států.

Tato míra organizační neupřádanosti částečně odráží ústavní systém dělby moci – rozdělení moci – zákonodárna, výkonná a soudní složka státní moci, kdy každá tato složka je volena a vybírána jiným postupem a s jiným funkčním obdobím, jsou na sobě navzájem nezávislé. Tento systém rozdělené vládní moci také velmi omezeně podmiňuje stranickou jednotu mezi zákonodárci a jejich čelními stranickými představiteli. Zhusta to platí, hovoříme-li o členech Kongresu ve vztahu k prezidentovi z jejich vlastní strany, a podobný vztah je také mezi státními zákonodárci a gubernérem.

Ústavní princip federalismu, který vytvořil vícevrstevný systém federální, státní a místní vlády ve Spojených státech, ještě dále decentralizuje strany tím, že zakládá tisíce volebních obvodů i na federální, státní a lokální úrovni, každý se svými vlastními funkcionáři. Jak již bylo poznamenáno výše, používání primárek pro nominaci kandidátů také oslabuje stranické organizace upíráním jejich kontroly nad výběrem stranických kandidátů. Individuálním kandidátům se proto doporučuje, aby si ustavili své vlastní volební organizace pro vedení kampaně a získávání volitelů, nejdříve pro primárky a potom i pro všeobecné volby. Dokonce i získávání financí na kampaň je z větší části osobní odpovědností každého kandidáta, protože stranické organizace mají obvykle omezené finanční zdroje a zákony velmi přísně střeží množství peněz, které mohou věnovat, zejména na federální volební kampaně.

POCHYBNOSTI AMERIČANŮ O POLITICKÝCH STRANÁCH

Navzdory prokazatelně dlouhodobému a účinnému stranickému stoupenectví je v americkém politickém systému hluboce zakořeněna nedůvěra k politickým stranám jako součást americké občanské kultury. Zavedení systému primárek do procesu nominace kandidátů do Kongresu a státních institucí na začátku 20. století a pozdější rozšíření tohoto systému i na volby prezidentské, kde se nakonec staly tím určujícím faktorem v prezidentských nominacích, je dokladem protistranického citění u americké veřejnosti. Američanům se nelíbí, že vůdci stranických organizací mají takovou moc nad jejich vládou. Výzkumy veřejného mínění dokazují, že velká část voličů je přesvědčena o tom, že strany většinu témat spíše zamlžují, než aby pomáhali je vyjasňovat, a že by bylo lepší na hlasovacích lístcích stranu vůbec neuvádět.

Nejen, že americké strany většinou fungují v nepřilíš přátelském kulturním klimatu, ale často se setkávají s problémem značného počtu voličů, kteří připisují stále méně důležitosti stranické identitě. Jedním z indikátorů oslabeného smyslu pro stranickou příslušnost ze strany voličů je jev „dělení lístků“, tj. hlasování pro kandidáty různých stran v jedněch volbách. Tak v roce 2000 rozdělilo 20% voličů své hlasy a hlasovali pro prezidentského kandidáta jedné strany a do Sněmovny reprezentantů pro stranu jinou. V důsledku toho ve 40ti volebních obvodech pro Sněmovnu reprezentantů byl v prezidentských volbách zvolen George W. Bush a zároveň ve volbách do Sněmovny zvítězili demokraté.

To, že jsou Američané relativně vlažnými stranickými stoupenici, má za následek, že existuje poměrně velká část voličů, která se považuje za nezávislé a významné procento občanů rozděluje své hlasy mezi obě strany, a americký politický systém je tedy spíše orientovaný na kandidáty než na strany. Stranická dělba kontroly nad výkonnou a zákonodárnou částí vlády se proto stala typickým rysem jak na národní vládní úrovni, tak na úrovni všech 50ti států. Kromě čtyř let po roce 1980 tak vždy byl prezidentský úřad a alespoň jedna komora Kongresu kontrolovány různými stranami. Dvacet devět států (58%) rozdělovalo kontrolu mezi obě strany po volbách 2002.

TŘETÍ STRANY A NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI

Jak naznačují doprovodné tabulky, třetí strany a nezávislí kandidáti byli opakujícím se rysem americké politické scény, i přes dříve diskutované překážky. Často přicházeli se společenskými problémy, které se velké strany obávali konfrontovat ve veřejné diskusi, a následně pak i na vládní úrovni. Ale většina třetích stran měla sklon vzniknout a rozvinout se pro účely jedné volby a potom zaniknout, oslabit nebo se rozpustit do jedné z velkých stran. Od padesátých let 19. století získala statut velké strany pouze jedna nová, Republikánská strana. V tomto případě to bylo díky jednomu aktuálnímu morálnímu tématu, otroctví, které rozdělovalo zemi a které vytvořilo základ pro mobilizaci voličů a získávání kandidátů.

I když tabulka nevykazuje mnoho podpůrných dat pro dlouhou životnost třetích stran, je z ní patrné, že tyto strany mohou mít významný vliv na výsledek voleb. Například kandidatura Theodora Roosevelta v rámci třetí strany v roce 1912 rozdělila obvyklé republikánské hlasy a umožnila zvolení demokrata Woodrowa Wilsona s méně než většinou veřejných hlasů.

V roce 1992, nezávislá kandidatura H. Rosse Perota přilákala ty voliče, kteří ve své většině volili v osmdesátých letech republikány, a tím přispěla k porážce úřadujícího republikánského prezidenta, George H. W. Bushe. A ve velmi nedávném soupeření roku 2000 mezi republikánem Georgem W. Bushem a demokratem Alem Gorem byl dost pravděpodobně příčinou porážky Gorea fakt, že na Floridě kandidoval kandidát Strany zelených, Ralph Nader, a proto Gore nezískal hlasy volitelů ve státě Florida a ztratil tak většinu volitelských hlasů potřebnou pro zvolení prezidentem.

Analýzy veřejného mínění od devadesátých let minulého století neustále zdůrazňovaly velkou veřejnou podporu konceptu třetí strany. V úvodu voleb 2000 výzkumy společnosti Gallup Poll odhalily, že 67% Američanů favorizovalo silnou třetí stranu, která by delegovala kandidáty do prezidentských voleb, do Kongresu a státních úřadů, proti kandidátům Republikánské a Demokratické strany. Tato nálada a ohromné výdaje na vedení kampaně pomohly texaskému multimilionáři Perotovi získat 19% veřejných hlasů v prezidentských volbách v roce 1992, nejvyšší procentuální zisk mimostranického (mimo dvě hlavní strany) kandidáta od dob Theodora Roosevelta (Progressivní strana), který získal 27 procent v roce 1912.

I když jsou zde projevy potenciální podpory třetí straně, tak existují silné překážky vítězství třetích stran v prezidentských volbách, a dokonce i získání podstatnějšího počtu míst senátorů nebo křesel ve Sněmovně reprezentantů. Kromě toho všeho je mezi voliči rozšířená obava, že pokud budou volit kandidáta třetí strany, tak ve skutečnosti „zahodí“ svůj hlas. Byla popsána taktika voličů, kteří raději nakonec hlasují pro svou druhou preferenci, pokud cítí, že kandidát třetí strany nemá šanci vyhrát. To je také důvod, proč v roce 2000 v předvolebním průzkumu 15% voličů hodnotilo Ralpha Nadera mnohem výše, než George W. Bushe nebo Ala Gorea, ale Nader nakonec získal jen 2,7% hlasů veřejnosti. Podobně roku 1992 volilo 21% z těch, kteří původně nejvýše umístili Rosse Perota, nakonec jiného kandidáta.

Objevuje se tu také fenomén „protestního hlasu“ pro kandidáta třetí strany. Například v roce 1992 Gallup Polls odhalila, že 5% voličů Rosse Perota tvrdilo, že by pro něj nehlasovali, pokud by měli pocit, že může vyhrát.

James Monroe
demokrat-republikán
(1817-1825)

Odshora dolů: Transparent 1868 podporující demokratické kandidáty na post prezidenta a viceprezidenta, Horatio Seymour a Frank Blair. Volební plakát demokratických kandidátů, generála George McClellana a jeho volebního partnera George Pendletona, kolem 1864. Plakát podporující demokratické kandidáty na post prezidenta a viceprezidenta, Samuela Tildena a Thomase Hendrickse, 1876.

SBOR VOLITELŮ

Když jdou američtí voliči volit svého prezidenta, tak mnozí věří, že se účastní přímých voleb prezidenta. Technicky tomu tak není, protože existuje něco, čemu se říká „sbor volitelů“, ústavní relikv z 18. století.

Název „sbor volitelů“ se dává skupině volitelů, nominovaných politickými aktivisty a členy strany v rámci jednotlivých států. Ve volební den jsou tito volitelé, zavázaní jednomu nebo druhému kandidátovi, veřejně vybíráni. V prosinci, po prezidentském hlasování, se volitelé sejdou v hlavních městech svých států a odevzdají hlas prezidentovi a viceprezidentovi. Ke svému zvolení prezident potřebuje 270 hlasů volitelů.

Je možné, že ve volbách s těsným výsledkem nebo v soupeření více stran nedají volitelé 270 hlasů žádnému z kandidátů a v takovém případě by příštího prezidenta vybírala Sněmovna reprezentantů.

Tento systém volitelů je upraven v Článku II., oddíl 1 Ústavy Spojených států amerických. I když se toto uspořádání stalo v poslední době předmětem některých sporů, tak je také chápáno jako stabilizační prvek celého volebního systému.

ZPŮSOB FUNKOVÁNÍ SBORU VOLITELŮ V DNĚŠNÍ DOBĚ

★ Registrovaní voliči v 50ti státech a v okrese District of Columbia odevzdají své hlasy prezidentovi a viceprezidentovi první úterý následující po prvním pondělí v listopadu prezidentského volebního roku.

★ Kandidáti, kteří vyhrají ve veřejném hlasování v rámci jednoho státu, tak obvykle získají všechny hlasy voličů toho státu (technicky, všichni volitelé tomuto kandidátovi předelezí jsou zvoleni).

★ Počet volitelů každého státu odpovídá počtu senátorů a poslanců tohoto státu. District of Columbia, který nemá žádného voleného zástupce v Kongresu, má tři volitelské hlasy.

★ V olitelé se sejdou a oficiálně volí prezidenta a viceprezidenta první pondělí následující po druhé středě v prosinci prezidentského volebního roku. Je nutná většina hlasů, aby mohl být kandidát zvolen. Jelikož je celkový počet 538 volitelů, tak minimální počet hlasů je 270 k tomu, aby kandidát zvítězil.

★ Pokud žádný kandidát na prezidenta nezíská většinu hlasů volitelů, tak vítěze vybere Sněmovna reprezentantů mezi třemi kandidáty, kteří získali nejvyšší počet hlasů sboru volitelů. Sněmovna hlasuje podle států a každá delegace jednoho státu má jeden hlas.

★ Pokud žádný kandidát na post viceprezidenta nezíská většinu hlasů volitelů, tak Senát musí zvolit vítěze mezi dvěma kandidáty, kteří získali nejvyšší počet hlasů sboru volitelů.

Prezident a viceprezident se zavazují přísahou a úřadu se ujímají následujícího 20. ledna po uskutečnění voleb.

TŘETÍ STRANY V AMERICKÉ HISTORII

Třetí strana	Rok	Veřejné hlasy (%)	Hlasy volitelů	Osud v následujících volbách
Anti-Masons (Protizednářské hnutí)	1832	7.8	7	podpořilo kandidáta whigů
Free Soil	1848	10.1	0	získali 5% hlasů; základna stoupcům republikánů (stoupenci volné půdy)
Whig-American	1856	21.5	8	strana rozpuštěna
Southern Democrat (Jižní demokraté)	1860	18.1	72	strana rozpuštěna
Constitutional Union (Konstituční unie)	1860	12.6	39	strana rozpuštěna
Peoples' (Populist) (Strana lidu)	1892	8.5	22	podpořila demokratického kandidáta
Progressive (T. Roosevelt)	1912	27.5	88	návrat do Republikánské strany
Socialist (socialisté)	1912	6.0	0	získali 3.2% hlasů
Progressive (R. La Follette)	1924	16.6	13	návrat do Republikánské strany
States' Rights (Státní pravice) demokraté	1948	2.4	39	strana rozpuštěna
Progressive (H. Wallace)	1948	2.4	0	získala 1.4% hlasů
Am. Independent (G. Wallace) (Američtí nezávislí)	1968	13.5	46	získali 1.4% hlasů
John B. Anderson	1980	7.1	0	nekandidoval r. 1984
H. Ross Perot	1992	18.9	0	vytvořil Reformní stranu a opět kandidoval v r. 1996
Reform (Perot)	1996	8.4	0	kandidátem Pat Buchanan, strana získala 0.5% hlasů

Potenciálním povolebním problémem, který straší třetí strany a nezávislé kandidáty a s kterým se také musí vyrovnávat, je možnost získat prezidentský úřad. To je pochopitelně problém vládnutí, tj. obsazení administrativy a práce s Kongresem, ovládaným republikány či demokraty, kteří by neměli mnoho důvodů spolupracovat s prezidentem strany, která není z těch velkých. ■

John F. Bibby je emeritním profesorem politických věd na University of Wisconsin – Milwaukee a je bývalým předsedou sekce politických stran Asociace amerických politických věd. Autorita v oblasti politiky a vlády U.S.A., John F. Bibby, je také autorem publikace „Politika, strany a volby v Americe“ (Politics, Parties and Elections in America).

VOLITELSKÁ SCHOPNOST PODLE STÁTŮ

Alabama – 9	Indiana – 11	Nevada – 5	Tennessee – 11
Alaska – 3	Iowa – 7	New Hampshire – 4	Texas – 34
Arizona – 10	Kansas – 6	New Jersey – 15	Utah – 5
Arkansas – 6	Kentucky – 8	New Mexico – 5	Vermont – 3
California – 55	Louisiana – 9	New York – 31	Virginia – 13
Colorado – 9	Maine – 4	North Carolina – 15	Washington – 11
Connecticut – 7	Maryland – 10	North Dakota – 3	West Virginia – 5
Delaware – 3	Massachusetts – 12	Ohio – 20	Wisconsin – 10
District of Columbia – 3	Michigan – 17	Oklahoma – 7	Wyoming – 3
Florida – 27	Minnesota – 10	Oregon – 7	
Georgia – 15	Mississippi – 6	Pennsylvania – 21	Celkem – 538
Hawaii – 4	Missouri – 11	Rhode Island – 4	
Idaho – 4	Montana – 3	South Carolina – 8	
Illinois – 21	Nebraska – 5	South Dakota – 3	

PREZIDENTSKÉ NOMINACE A AMERICKÁ DEMOKRACIE

AUTOR: STEPHEN J. WAYNE

Systém nominování kandidátů na prezidentský úřad ve Spojených státech se zdá velice komplexní a snad i chaotický, a ve skutečnosti opravdu takový je. Už od sedmdesátých let minulého století, kdy začaly obě velké strany reformovat pravidla výběru svých prezidentských a viceprezidentských kandidátů, byl tento systém stále velmi nestabilní a nejméně úspěšnými kandidáty byli ti, kteří pochopili všechny jeho spletnosti a dokázali je obejít, či jich využít. Ale to je koneckonců to, čeho by měl být kreativní politik schopen, a sice naučit se politické hře a hrát ji usilovně a zručně.

STRANY A JEJICH NOMINACE: HISTORIE

Na rozdíl od volby prezidenta systémem volitelů nejsou postupy nominace prezidentských kandidátů v Ústavě U.S.A. stanoveny. V době, kdy byla Ústava připravována a koncem 18. stol. i ratifikována, neexistovaly ještě politické strany. Strany se postupně ustavovaly až po zahájení činnosti vlády a jako důsledek politických snah prvního amerického prezidenta George Washingtona.

Počínaje rokem 1796 se členové Kongresu Spojených států, kteří se ztotožňovali s jednou z politických stran té doby, scházeli a hledali své kandidáty na posty prezidenta a viceprezidenta.

Tento systém výběru kandidáta, známý jako „King Caucus“ (král předvolebního sjezdu), pokračoval téměř 30 let. Ke změně došlo až v roce 1824, kdy se tento princip stal obětí procesu decentralizace moci v rámci stranických organizací, který byl průvodním jevem expanze U.S.A. na západ.

King Caucus byl nahrazen národními nominačními sjezdy. Roku 1831 se sešla malá a menšinová strana, Protizednářské hnutí, v jednom salonku ve městě Baltimore, ve státě Maryland, aby zvolila své kandidáty a také platformu, podle které by se mohli ucházet o své posty (deklarace principů a taktik při-

Ti, kterým se nelíbila tato moc etablovaných „šéfů“ diktovat sjezdu kandidáty, podporovali reformy, jež by stoupencům strany ve všech státech umožnily zvolit si své zástupce do národního nominačního sjezdu v tzv. primárních volbách. Takové volby se konaly před všeobecnými volbami. Už v roce 1916 prezidentské primárky probíhaly ve více než polovině států.

Takové hnutí, které pobízelo občany považující se za stoupence některé strany k účasti na výběru prezidentského kandidáta této strany, mělo nicméně krátké trvání. Na konci první světové války přiměli vedoucí

žatých a používaných politickou stranou nebo kandidátem). Rok poté se ve stejném salonku sešli Demokraté, aby vybrali své nominace. Od té doby pořádají velké strany a většina menších stran národní předvolební sjezdy, kterých se účastní delegáti z jednotlivých států a volí své kandidáty na posty prezidenta a viceprezidenta a sjednocují se na svých politických pozicích.

V průběhu 19. a ještě počátkem 20. století byly nominační sjezdy pod kontrolou stranických vůdců jednotlivých států, kteří svůj vliv uplatňovali při výběru delegátů a zajišťovali si tu „správnou“ volbu na národním sjezdu. Dominance těchto stranických vůdců se nakonec stala uvnitř stran problémem.

představitelé politických stran zákonodárce, aby zrušili tuto volební instituci, protože v ní viděli ohrožení své moci a zdůvodňovali to přílišnou nákladností primárek při relativně nízké účasti voličů. Někteří kandidáti se také odmítali primárek účastnit, protože měli zajištěnou podporu státních stranických představitelů a nechtěli riskovat její ztrátu ve veřejném hlasování. Kromě toho v některých státech měly preference z veřejného hlasování pouze poradní funkci, delegáti na sjezd byli nakonec voleni jiným způsobem. V roce 1936 to byla jen asi desítka států, která pokračovala v pořádání prezidentských primárek.

John Quincy Adams
demokrat-republikán
(1825–1829)

Vlevo: Demokraté mávají
vlajkami na Národním
nominačním sjezdu
Demokratické strany 2000
v Los Angeles, California.

Andrew Jackson
demokrat
(1829–1837)

PŘEDVOLEBNÍ PORADY VE STÁTĚ IOWA: ZPŮSOB JEJICH FUNKOVÁNÍ

1. Předvolební porady jsou organizované ve více než 2000 volebních okrscích po celém státě Iowa, aby vybraly 1500 delegátů do 99 krajských mitíneků.
2. Na úrovni krajů se pořádají mitinky, které vybírají 3000 delegátů na sjezdy v pěti kongresových volebních obvodech.
3. V kongresových volebních obvodech se organizují sjezdy, na kterých se volí delegáti těchto volebních obvodů na celonárodní stranické sjezdy. Stejní delegáti se také účastní celostátního sjezdu.
4. Státní sjezdy volí delegáty státu na národní stranický sjezd. Demokraté také delegují své státní stranické a volené funkcionáře.

Ale demokratizační tlaky se objevily opět po 2. světové válce, podporované rozvojem komunikačních technologií. Nástup televize zajistil médium, díky němuž mohli lidé sledovat politické kampaně ve svých obývacích pokojích. Kandidáti mohli používat televizních vystoupení k demonstrování svého charismatu a popularity, po tažmo potenciální volitelnosti. Kandidáti, Dwight Eisenhower, John Kennedy, a Richard Nixon se všichni účastnili mnoha státních primárek s příslušnými náklady a úsilím, aby své straně dokázali, že i generál, katolík a již jednou poražený prezidentský kandidát mohou vyhrát všeobecné volby. A byli úspěšní. Postupně každý z nich získal stranickou kandidaturu a byl zvolen prezidentem.

K tomu se ještě přidala válka ve Vietnamu, která začala v polovině 60. let a pokračovala až do 70. let. Způsobila

vnitřní rozkol v Demokratické straně a to následně vyvolalo tlaky vyžadující další reformy. Katalyzátorem se stal nominační proces demokratů v roce 1968. Protiválečné hnutí rozdělilo stranu a vyprovokovalo násilné pouliční demonstrace v ulicích Chicaga, kde se toho roku konal předvolební sjezd Demokratické strany. I přes pobouření, které doprovázelo tehdejší schůzi, si strana na viceprezidenta vybrala Huberta Humphreye, který se rozhodl neúčastnit se primárek demokratů, aby se nestal cílem při protiválečných demonstracích.

Aby se strana opět sjednotila, tak se na sjezdu po nominování Humphreye dohodli na jmenování komise, která by revidovala stranický nominační proces při volbě prezidentského kandidáta. Tento postup měl dvojitý cíl: podpořit vyšší stranickou účast na výběru demokratických kandidátů a spravedlivější stranickou reprezentaci na svém nominačním sjezdu. Reformy, které strana zavedla, zahájily demokratickáni procesy v obou stranách.

PRIMÁRKY A VOLBA SYSTÉMEM „CAUCUS“ DNES

Hlavní reformy, které demokraté provedli, podnítily mnoho států, které pro své občany vytvářejí volební zákony, k zavedení systému primárek. V současné podobě jsou primárky hlasováním mezi stoupenci jedné strany za účelem výběru stranických kandidátů do všeobecných voleb. Podle zákonů toho kterého státu mohou voliči dát svůj hlas přímo prezidentským kandidátům nebo, nepřímo, volit delegáty sjezdu, kteří jsou těmto kandidátům „oddáni“, resp. se zavázali pro ně hlasovat.

V rámci současného systému mají státy ještě jednu možnost, a to uspořádat caucus ve více kolech, ve kterých se mohou stoupenci strany žijící v relativně malé geografické oblasti, místním volebním okrsku, sejít a volit delegáty, kteří budou podporovat určité kandidáty. Tito delegáti zase reprezentují své volební okrsky

na krajských sjezdech a tam vybírají delegáty do státních shromáždění. A na státní úrovni sjezdy delegují zástupce na národní sjezd. Ačkoli tento systém vyžaduje několik měsíců, tak preference pro kandidáty jsou už v zásadě dané v prvním kole hlasování.

Počet členů státní delegace, vysílané na národní sjezd, je stanovován výpočtem podle vzorce zavedeného každou stranou a reflektujícího velikost státní populace, její podporu minulým národním kandidátům, počet zvolených úředníků a vedoucích představitelů strany právě sloužících ve veřejných službách. Alokační vzorec Demokratické strany generuje dvojnásobný počet delegátů, než je tomu u Republikánské strany.

Ústava Spojených států dává státům pravomoc určovat si své volební zákony v rámci pravidel a omezení případně stanovených Kongresem. Ačkoli státy mohou svobodně stanovit kalendář, podle kterého proběhne primárky a sjezdy, snaží se své výběry kandidátů přizpůsobit stranickým pravidlům, jelikož Nejvyšší soud U.S.A. určil, že strany mají právo předepisovat a prosazovat svá pravidla týkající se účastníků národních sjezdů. Tak státy, které umožní volbu delegátů způsobem neodpovídajícím stranickým předpisům, vystavují své delegáty problémům a odmítnutím na národních sjezdech, nebo strana může snížit počet členů delegace, jako trest za porušení pravidel.

80% všech delegátů, kteří se dnes účastní národních sjezdů, bylo voleno v primárkách a ty jsou otevřené všem registrovaným demokratům či republikánům a těm, kteří se za ně považují.

Vlevo: Oznak delegáta, Národní demokratický nominační sjezd, 1908. Vpravo: Volební stužka roku 1876 nesoucí portrét prezidentského kandidáta Samuela Tildena a jeho volebního partnera (volby prohráli). Střed strany: rytina z předvolebního sjezdu Republikánské strany, 1880.

Demokratická strana předepsala všem svým státním organizacím jednotný soubor pravidel, Republikánská strana nikoli. Pravidla demokratů vyžadují, aby státy pořádaly své boje o prezidentské nominace vždy mezi prvním úterkem v únoru a druhým úterkem v červnu volebního roku. Menší státy, Iowa a New Hampshire, dostaly úřední výjimku hlasovat dříve, vzhledem ke svým tradicím organizovat předvolební porady, respektive primárky, jako první. Aby zvýšili zastou-

I přes rozdílná stranická pravidla, kdy republikáni se přizpůsobují svým státním stranickým organizacím a demokraté ne, převažují u obou dvě důležité tendence:

■ *více a více států zahajuje své volební procedury primárkami a volebními schůzemi (caucus), aby mohly více ovlivňovat výběr kandidátů a aby pobídly kandidáty k větší orientaci na potřeby a zájmy toho individuálního státu, a v kampaních pak na ně věnují více peněz. Tomu se říká*

Silné financování úvodních fází voleb a regionalizace prezidentského nominačního procesu jsou výhodné pro ty kandidáty, kteří jsou celonárodně známí a uznávaní, jako jsou úřadující prezidenti, guvernéri velkých států, senátoři a poslanci, kteří mají přístup k financím, médiím a podpoře organizační.

Například zvažme přípravná jednání před prezidentskou nominací demokratů ve volbách 2004. Osm demokratických kandidátů získalo přibližně 25 miliónů dolarů a jen do konce března 2003 utratilo 7 miliónů dolarů, tedy 10 měsíců před první plánovanou volební schůzí (caucus) nebo primárkami. Z těchto kandidátů ještě ti, kteří byli členy Kongresu, získali největší finance, najali si ty nejlepší politické poradce a začali vytvářet největší předvolební štáby organizující jejich kampaň. Krátký časový rámec počáteční fáze primárek pracuje proti těm, kteří potřebují primárky a volební schůze jako svůj odrazový můstek pro nominaci, jako tomu bylo u Jimmyho Cartera v roce 1976 a Johna McCaina v roce 2000.

Pokračující změny v nominačním procesu ovlivňují všechny kandidáty. Dokonce ani úřadující prezidenti si nemohou být jisti svým znovuzvolením. V roce 1992 utrpěl George H.W. Bush několik ponižujících porážek v primárkách rukou konzervativní hvězdy talk show a žurnalistického komentátora Pata Buchanana. Na rozdíl od něj, Bill Clinton získal v roce 1996 značné sumy peněz už v předstihu, aby odradil svého politického protivníka z řad vlastní strany, který ho ohrožoval. Clinton použil tyto finance k prosazení své strategie v předvolební kampani, orientované na masmédiá, a která probíhala od zahájení volebních procedur až do doby celonárodních voleb.

POSTUPY V PRVNÍM KOLE PŘEDVOLEBNÍ SCHŮZÍ V RÁMCI VOLEBNÍ OKRSKŮ

DEMOKRATÉ: pouze registrovaní demokraté, kteří v tom určitém volebním okrsku žijí a jsou oprávněni volit, se mohou schůzi účastnit. Účastníci těchto schůzí jsou požádáni, aby se připojili k některé skupině preferující jednoho z kandidátů. Aby skupina byla životaschopná, musí být tvořena alespoň patnácti procenty zúčastněných demokratů. Skupiny, které tuto podmínku nesplní, jsou rozpuštěny a jejich členové se mohou připojit ke skupinám, které přes tuto hranici prošly. V této fázi jednání schůze dochází k velkému lobování. Delegáti jsou k jednotlivým kandidátům přiřazeni striktně na základě doporučení poměru preferenčních skupin k celkové účasti na předvolební schůzi.

REPUBLIKÁNI: účastníci; musí být oprávněni volit, ale nemusí být ve straně registrovaní; dávají své preferenční hlasy prezidentským kandidátům v tajném hlasování. Hlasy jsou potom hodnoceny v rámci celého státu. Delegáti na krajské sjezdy jsou pak vybíráni metodou, o které je rozhodnuto na předvolební schůzi, buď přímou volbou (vítěz bere vše), nebo na základě předběžného hlasování.

pení minorit, které se mohou v rámci státu soustřeďovat v komunitách, demokraté také vyžadují, aby 75% delegace jednoho státu bylo voleno v obvodech ne větších, než je volební obvod pro volby do Kongresu. Navíc, počet delegátů, kteří mají podporovat určité kandidáty, je určen úměrně hlasům, které oni nebo jejich kandidáti obdrží. Demokraté také delegují stranické představitele a volené úředníky na národní sjezd, kteří nepodléhají povinnosti podporovat určité kandidáty, dokonce ani ty, kteří v jejich státech zvítězili v primárkách. Konečně demokraté také požadují, aby byly ve státních delegacích rovnoměrně zastoupeni muži a ženy.

„front-loading“ (financování zahajující fáze voleb)

■ *v tzv. „regionalizaci,“ kdy státy spolupracují mezi sebou při organizování primárek a volebních schůzí ve stejných dnech, aby posílili vlastní vliv regionu.*

Oba tyto trendy přiměly kandidáty, aby své kampaně zahajovali dříve a získali tak podporu v těch státech, které zahajují volební klání nejdříve. Kandidáti se také stále více musí ve svých kampaních spoléhat na masmédiá, zvláště na rádio a televizi. Také jsou více závislí na státních stranických představitelích, kteří jim mohou pomoci při získávání voličů ve více státech, ve kterých se budou primárky konat ve stejný den.

Střed: Devět uchazečů o kandidaturu Demokratické strany během jejich první debaty, South Carolina, 3. května, 2003. Zleva doprava: členové Kongresu Dennis Kucinich a Richard Gephardt, Rev. Al Sharpton, senátor Joseph Lieberman, bývalý senátor Carol Moseley Braun, bývalý guvernér Howard Dean, senátor John Edwards, senátor Bob Graham a senátor John Kerry.

Martin Van Buren
demokrat
(1837–1841)

STRANICKÉ NOMINACE A DEMOKRACIE

Reformy prezidentského nominačního procesu zcela zřejmě zvětšily základnu veřejné účasti. V roce 1968, ještě než byly tyto reformy zahájeny, v primárkách hlasovalo pouze 12 miliónů lidí, což je přibližně 11 procent voličské populace. V roce 2000 se voleb účastnilo přibližně 35 miliónů obyvatel, zhruba 15% voličů. V úvodní fázi prezidentských voleb 2000 se do souboje mezi Georgem W. Bushem a jeho republikánským vyzyvatelem zapojilo 20 miliónů lidí, a zhruba 15 miliónů

obyvatel rozhodovalo mezi demokratickým viceprezidentem Alem Gorem a jeho hlavním oponentem, bývalým senátorem Billem Bradleym.

Kromě zvýšení veřejné účasti, moderní nominační proces rozšířil reprezentaci těch skupin, které zahrnují voličské koalice každé strany. Ačkoli demografické zastoupení, ve smyslu rasy a pohlaví, se u stranických delegátů do národních sjezdů podstatně rozšířilo, tak zastoupení různých ideologií v podstatě nikoli. Důvodem je fakt, že ti, kteří se častěji účastní nominačního procesu, jsou zpravidla straníční aktivisté a ti jsou mnohem více ideologičtí, než většina běžných stoupenců strany. Proto také delegáti na republikánských

sjezdech jsou mnohem více konzervativní a demokratičtí delegáti mnohem více liberální, než jejich vlastní voliči.

Jak bylo poznamenáno výše, tyto reformy také oslabili moc stranických vedoucích představitelů v jednotlivých státech a poskytly podporu těm, kteří usilují o stranickou nominaci, aby mohli oslovit širší veřejnost. Tato možnost širšího apelu posílila vazbu mezi kandidáty a jejich hlavními stoupenci a přiměla ty, kteří své posty získali, aby se snažili své předvolební sliby naplnit. Během svého prvního roku působení v úřadu preziden-

+ Včetně stranických čelních představitelů a zvolených úředníků vybraných v jednotlivých státech.
* Není zahrnutý stát Vermont, který pořádá nezávazné hlasování o prezidentských preferencích, ale delegáty vybírá na státních sjezdech a předvolebních schůzích.

Prameny: období 1912–1964, F. Christopher Arterton, „Campaign Organizations Face the Mass Media in the 1976 Presidential Nomination Process“ (Předvolební štáby a vztahy s médiem v prezidentském nominačním procesu 1976; příspěvek na Výroční zasedání Americké asociace politických studií, Washington, D.C., září 1–4, 1977); období 1968–1976, Austin Ranney, Participation in American Presidential Nominations (Účast v americkém nominačním procesu, 1976 (Washington, D.C.: American Enterprise Institute, 1977), tabulka 1, 6. Údaje roku 1980 byly sestaveny Austinem Ranney z materiálů publikovaných Národním výborem demokratů a Národním výborem republikánů. Volební údaje od roku 1980 byly připraveny autorem na základě dat dodaných Národními výbory stran Demokratické a Republikánské, a Federální volební komisi.

POČET PREZIDENTSKÝCH PRIMÁREK A PROCENTO DELEGOVANÝCH NA STRANICKÉM MÍTINKU V JEDNOTLIVÝCH STÁTECH PODLE STRANY, 1912–2000

DEMOKRATÉ*			REPUBLIKÁNI		
Rok	Počet státních primárek	Procento delegátů z těchto států	Rok	Počet státních primárek	Procento delegátů z těchto států
1912	12	32.9%	1912	13	41.7%
1916	20	53.5	1916	20	58.9
1920	16	44.6	1920	20	57.8
1924	14	35.5	1924	17	45.3
1928	17	42.2	1928	16	44.9
1932	16	40.0	1932	14	37.7
1936	14	36.5	1936	12	37.5
1940	13	35.8	1940	13	38.8
1944	14	36.7	1944	13	38.7
1948	14	36.3	1948	12	36.0
1952	15	38.7	1952	13	39.0
1956	19	42.7	1956	19	44.8
1960	16	38.3	1960	15	38.6
1964	17	45.7	1964	17	45.6
1968	17	37.5	1968	16	34.3
1972	23	60.5	1972	22	52.7
1976	29*	72.6	1976	28*	67.9
1980	31*	74.7	1980	35*	74.3
1984	26	62.9	1984	30	68.2
1988	34	66.6	1988	35	76.9
1992	39	78.8	1992	38	80.4
1996	34	62.6	1996	43	90.0
2000	40	85.7	2000	43	93.1

ta U.S.A. George W. Bush věnoval značnou část své energie na dosažení hlavních politických cílů stanovených během volební kampaně, hlavně v oblasti daňových úlev, reformy vzdělávání a větší vojenské připravenosti, a na vytváření strategií orientovaných na jeho konzervativní politickou základnu.

I přesto, že reformy nominačních postupů přispěly ke značné demokratizaci celého procesu, tak některé anomálie stále přetrvávají. Účastníci primárních voleb jsou převážně lidé vzdělanější, s vyššími příjmy a lidé spíše starší, než je běžný volič republikánů či demokratů. A jak to obvykle bývá, tak přispěvatelé na kampaně kandidátů nebo na jejich kauzy, pocházejí především z vyšších socioekonomických vrstev. Nevyhnutelně mají nakonec tito přispěvatelé také větší vliv na výsledek voleb.

A nakonec veřejnost a problematický nominační proces vytvářejí uvnitř stran frakce. Čím konkurenčnější je boj o získání nominace, tím spíše se tyto podskupiny budou vytvářet a to až do té míry, kdy pro vítězné vedení prezidentské kampaně bude už nezbytné tyto tendence zarazit.

VLIV POLITICKÝCH SHROMÁŽDĚNÍ

Dalším důsledkem změn v prezidentském nominačním procesu je i pokles významu národních stranických nominačních mítinků. V současné době je prezidentský kandidát vlastně vybírán voliči v rámci nominačního postupu už relativně brzy. A tento kandidát na oplátku jmenuje svoji volbu viceprezidentského kandidáta obvykle už před tím, než tento mítink proběhne. Proč by tedy měli Američané trávit spousty času před televizními obrazovkami a sledovat nominační mítinky?

A ve skutečnosti ani mnoho lidí televizní přenosy nesleduje. Počet diváků nominačních sjezdů v posledních letech poklesl, stejně jako počet hodin, které ve svém hlavním vysílacím čase věnují hlavní celoplošné kanály těmto volebním postupům. V době pořádání nominačních mítinků obou stran v létě 2000 výzkumné agentury zjistily, že téměř polovina diváků si nenaladila ani jeden z přenosů.

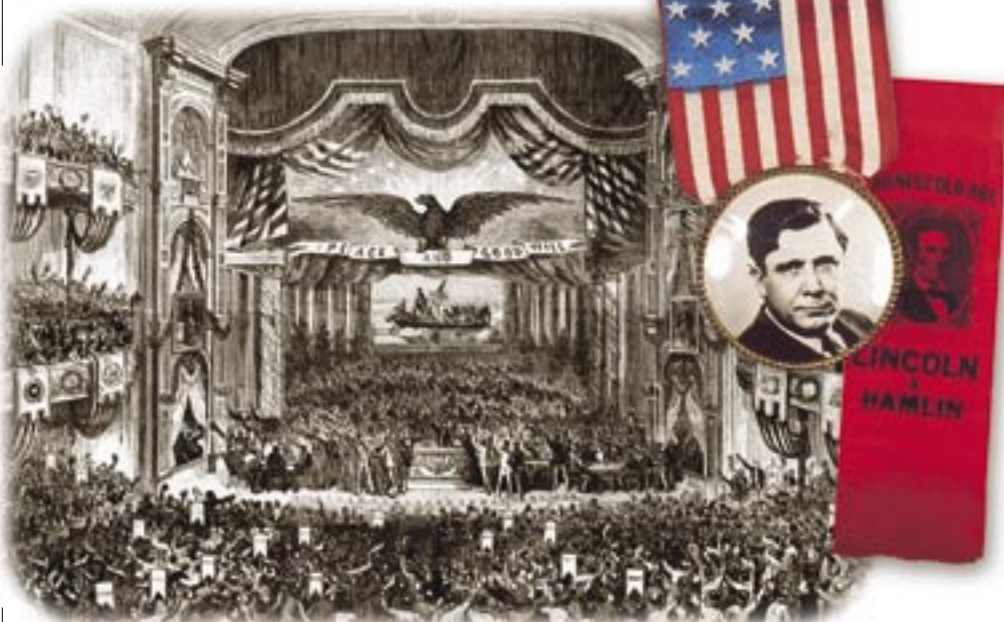
I přes značný pokles diváckého zájmu je mítinkům věnován značný prostor ve zpravodajských relacích a v novinách. Stejně průzkumy také prokázaly, že

kandidáty. Od svého zavedení tento systém upřednostňuje ty kandidáty, kteří jsou všeobecně známi, mohou získat pro svoji kampaně více peněz, tedy mají efektivnější předvolební štáby a vyvolávají větší nadšení u voličů už v ranné fázi primárních prezidentských voleb. ■

Stephen J. Wayne je profesorem vyučujícím státní správu na Georgetown University ve Washingtonu, D.C. a je autorem knihy Cesta do Bílého domu 2004 (The Road to The White House 2004), Thomson/Wadsworth, 2004.

William Henry Harrison
whig
(1841)

Střed: stará rytina z národního nominačního sjezdu Demokratické strany probíhajícího v Baltimoru. Napravo: prezidentský kandidát v roce 1940, Wendell Willkie na odznáčku. Stuha Lincoln/Hamlin titulující Lincolna jako „honest old Abe,” volby 1860.

John Tyler
whig
(1841–1845)

v roce 2000 se zvýšila veřejná informovanost v průběhu jejich konání a po skončení nominačních sjezdů, stejně jako se zlepšila znalost lidí o kandidátech a jejich politice. Tak vlastně tyto mítinky pomohly zlepšit informovanost voličů, upevnily podporu a zvýšily nadšení svých stoupenců pro stranické kandidáty. Také soustředily pozornost země na nadcházející všeobecné volby.

Nominační proces prezidentských voleb není dokonalý, ale v posledních desetiletích úspěšně zvýšil účast ve volbách, zlepšil demografické zastoupení ve volbách a posílil vazbu mezi běžným stoupencem a

AMERICKÉ VOLEBNÍ PROCEDURY

AUTOR:
MICHAEL W. TRAUGOTT

Obecně mají američtí voliči příležitost účastnit se více voleb než občané většiny ostatních demokracií. Někteří Američané mohou mít takových příležitostí pět nebo šest ročně, přičemž během každého takového hlasování je možné vybírat z mnoha možností pro mnoho různých úřadů na různých úrovních státní správy. Vzhledem k tomu, že Spojené státy mají

iniciativami voličů. Jeden politolog zdůvodnil, že četnost voleb by mohla být vysvětlením snižující se účasti voličů ve volbách v průběhu posledních 50ti

zajišťování velkého množství dočasných pracovníků k zabezpečení hlasování v den samotných voleb, a také po jejich skončení sčítání hlasů a ověření správnosti výsledků.

Tradičně americké volby nemívají příliš těsné výsledky. Většina jmen na hlasovacích listech jsou místní a hranice volebních obvodů byly často načrtnuty úřadující stranou, na základě historických vzorů hla-

Nahoře: Voliči odevzdávají hlasy ve volbách v mezidobí, 5. listopad, 2002, Halifax, Massachusetts. Střed: Voliči se připravují na hlasování pomocí elektronických hlasovacích přístrojů na Miami, Florida, 4. listopadu, 2002.

federální uspořádání, kde národní vláda a vlády státní mají různé pravomoci, tak volební den v Americe je důvodem ke konání řady souběžně pořádaných státních i místních voleb, a to ještě různými administrativními procedurami.

V politickém systému U.S.A. je mnoho volených úřadů, a kromě nich je mnoho rozhodnutí týkajících se financování vzdělávání a zajišťování státních a místních služeb (parky a dálnice), které jsou činěny formou veřejného hlasování. A stále více strategických rozhodnutí prochází těmito veřejnými referendy a

let ve Státech. Američané si také vybírají většinu kandidátů v primárkách, které jsou vlastně stranickými orgány spravovanými volebními správci.

PROCES VOLBY

Protože americké volby jsou ze své povahy místní záležitostí, jsou nutné tisíce volebních organizátorů, kteří jsou odpovědní za uspořádání a hladký průběh voleb, včetně zpracování a ověřování správnosti výsledků. Tito organizátoři mají soubor důležitých a komplexních povinností: stanovení data voleb, ověřování volitelnosti kandidátů, registrace občanů způsobilých volit a příprava seznamů voličů, výběr hlasovacích zařízení, sestavování hlasovacích lístků,

sování, aby pro tu kterou stranu byly zajištěné a bezpečné. Nicméně existují zřejmé výjimky v posledních letech. Výsledek amerických prezidentských voleb 2000, vleklý souboj o určení vítěze těch nejtěsnějších prezidentských voleb v americké historii, poprvé vystavily Američany mnoha administrativním problémům.

Hlasování je ve Spojených státech dvoufázový proces. Neexistuje žádný celonárodní soupis všech oprávněných voličů, proto se občan musí nejprve zaregistrovat, aby byl vůbec způ-

*James K. Polk
demokrat
(1845–1849)*

sobilý volit. Občané se registrují k volbám podle svého místa pobytu; pokud se přestěhují do nové lokality, tak se pochopitelně musí znovu zaregistrovat. Systémy registrace byly sestaveny tak, aby se zamezilo možnosti podvodu. Ale registrační procedury se podle státu různí. V minulosti se někdy registrační postupy zneužívaly k odrazování některých občanů od účasti ve volbách. V současnosti jsou tendence k zjednodušení registračních požadavků a od roku 1993 Zákon o národní registraci voličů (zákon „Motor Voter“) umožňuje lidem zaregistrovat se k volbám tehdy, když si obnovují svůj řidičský průkaz.

Jednou z nejdůležitějších povinností volebních organizátorů je zabezpečení toho, aby každý oprávněný volič byl na seznamu registrací a aby se na tomto seznamu nevyskytl žádný neoprávněný volič. Nejčastějším pochybením místních volebních úředníků je právě ponechání voličů na seznamu, i když v poslední době k volbám nechodili, raději než by eliminovali potenciálně oprávněné voliče. Pokud se k hlasování dostávají lidé, jejichž jména nejsou na seznamech, dostávají v poslední době možnost hlasovat provizorními hlasovacími lístky a jsou zaznamenáni. Jejich oprávněnost volit je dodatečně ověřována předtím, než jsou jejich hlasy připočteny.

FUNKCE VOLEBNÍCH ORGANIZÁTORŮ

Ve Spojených státech jsou volby administrativním úkonem, který je organizován místně s pevným rozpočtem, a jehož cílem je co nejpresněji a včasné zjistit preference oprávněných voličů. Což vlastně znamená, že volební administrátoři, většinou městští úředníci, mají velmi skličující povinnost. Po celý rok jsou odpovědní za registraci voličů a rozhodují o tom, kdo je

oprávněn volit v konkrétních volbách. Ke každým volbám musí sestavit hlasovací listy, ujistit se, že všichni kvalifikovaní kandidáti jsou na nich uvedeni a všechna rozhodnutí, která mají být učiněna, jsou řádně a správně formulována. Měli by se také snažit, aby bylo hlasování co nejjednodušší a co nejjasnější.

V současné době neexistují žádné jednotné národní předpisy, jak mají vypadat hlasovací listy nebo jaká mají být hlasovací zařízení. Pochopitelně, že volební organizátoři musí poskytnout hlasovací listy ve více jazycích a někdy i ve více formách. V některých soudních okresech musí být pořadí na seznamu kandidátů a stran náhodné. Konečně, místní volební úředníci také musí vybrat konkrétní hlasovací přístroje a hlasovací listy musí mít takovou formu, aby mohly být pro tyto přístroje použity. Vzhledem k problémům, které nastaly v průběhu prezidentských voleb ve státě Florida v roce 2000, Kongres schválil právní předpisy, které státům a krajům zajišťují finance na modernizaci hlasovacích procedur, tak aby byly co nejkvalitnější a spolehlivé.

Mezi jednotlivými volbami jsou tito úředníci odpovědní za uskladnění a údržbu hlasovacích zařízení a tuto povinnost technicky plní převážně smluvní partneři, spíše než běžní státní zaměstnanci. Mezi jejich nejobtížnější povinnosti patří najímání a školení velkého množství dočasných pracovních sil na jednu omezenou, časově náročnou práci (většinou 10 až 15 pracovních hodin) během volebního dne.

Pokud se hlasovací zařízení nebo forma hlasovacích lístků mezi volbami změní, tak školení dočasných pracovníků může být ještě náročnější. Logistika přesunu hlasovacích zařízení, najímání a školení pracovníků je někdy tak vyčerpávající, že kontrola oprávněnosti voličů je přenechána dobrovolníkům, které dodávají jednotlivé strany. Dobrovolníky obvykle býva-

ji zástupci těchto stran, a proto příležitostně dochází k nutným neshodám ohledně vedení některých místních voleb.

ZPŮSOB HLASOVÁNÍ

Druhým krokem v procesu hlasování je přístupnost hlasování. Pro většinu oprávněných voličů to znamená dojet na místo voleb, které je v blízkosti jejich bydliště a odevzdat svůj hlasovací lístek. V rámci celé země se velikost volebních okrsků velice liší geograficky, ale i počtem oprávněných voličů registrovaných v každém z nich.

Rozhodnutí týkající se zařízení a forem hlasovacích lístků jsou dělána na místní úrovni, protože také financování těchto systémů je místní. Proto tedy způsob, jakým volí občané, tj. druhy hlasovacích zařízení a pečlivost jejich údržby, závisí na socioekonomickém statutu a daňové základně v jejich lokalitě. Jelikož z místních daňových příjmů jsou také subvencovány školy, požární stanice, parky a rekreační zařízení, financování hlasovacích technologií často nemívá priorititu.

Střed: Městský představitel města Dixville Notch, New Hampshire, odevzdává symbolický první hlas v prezidentských volbách 2000. Pravý okraj, odshora dolů: Žena na kole odevzdává svůj hlasovací lístek na oficiálním sběrném místě v Portlandu, Oregon, prezidentské volby 2000. Žena ze Severovýchodu drží svoji dceru a čeká na hlasování. Starší občan hlasující v prezidentských volbách 2000 v domově důchodců na Floridě.

*Zachary Taylor
whig
(1849–1850)*

Millard Fillmore
whig
(1850–1853)

Po celé Americe je možné najít nejrůznější varianty hlasovacích vybavení a jejich struktura se neustále mění. Dnes už je jen velmi málo míst, kde oficiální hlasování probíhá formou zakřížkování preferovaného kandidáta na papírovém hlasovacím lístku, jak tomu bylo v minulosti, ale mnoho automatizovaných systémů stále používá papírové hlasovací lístky, na kterých jsou vyplňovány kroužky nebo spojovány řádky. Tyto lístky jsou posléze mechanicky naskenovány, aby bylo hlasování zaznamenáno.

Mnoho obvodů stále používá pákové přístroje, na kterých volí

Střed: Krajská úřednice státu Georgia obsluhuje nový hlasovací přístroj, říjen, 2002. Systém byl připravován pro listopadové volby.

Dole: Volební úřednice kontroluje registraci voliče v Dearbornu, Michigan, 7. listopadu, 2000.

či natočí malou páčku ke jménu svého preferovaného kandidáta, nebo k té straně lístku, na níž je formulováno to rozhodnutí, kterému dávají přednost. Jejich hlasy jsou zaznamenány na konci tohoto procesu tím, že je vytažena velká páka. Tyto přístroje se už více než 30 let nevyrábějí a je proto složité a nákladné je udržovat. A proto jsou také postupně vyřazovány z provozu.

Velmi obvyklým zařízením je přístroj, který lístky proděruje. Hlasovací lístek má buď formu karty, kterou přístroj proděruje vedle jména preferovaného kandidáta, nebo jsou lístky odevzdávány do zásobníku, který je třídí podle tvaru lístku a ty jsou potom proděrovány. Tato forma hlasování způsobila ty největší problémy během prezidentských voleb 2000. Proto jsou tyto přístroje nyní postupně vyřazovány také.

Franklin Pierce
demokrat
(1853–1857)

V současné době je tendence zavádět raději přímý záznam hlasů elektronickým přístrojem (DRE), který je podobný bankovním automatům; na počítačové obrazovce se hlasuje dotekem. Hodně se diskutovalo o možnosti volit přímo přes počítač, nebo dokonce internet pro zjednodušení celého procesu, a jeden zkušební provoz tak proběhl v Arizonských primárkách, navíc bezpečnostní experti neustále zdokonalují tyto systémy, nicméně stále ještě nejsou široce zavedené a používány.

Markantní změna hlasovacího procesu proběhla v poslední době, kdy byly hlasovací lístky zpřístupněny voličům ještě před dnem voleb. Tato změna nastala se zavedením hlasování v náhradním termínu neboli s volebním pasem, což znamená, že hlasovací lístky jsou předem vydány těm, kteří plánují být mimo domov (tj. své volební místo) v době konání voleb. Některé lokality liberalizovaly toto opatření a občanům umožnily zaregistrovat se coby volič, který stále hlasuje v náhradním termínu, a hlasovací lístky proto vždy obdrží elektronicky předem.

Dalším novým opatřením je tzv. „časné hlasování,“ kdy jsou hlasovací zařízení umístěna v obchodních střediscích a jiných veřejných místech až tři týdny před dnem voleb. Občané mohou přijít tehdy, kdy jim to vyhovuje a odevzdat svůj hlas. V některých státech občané dokonce volí prostřednictvím elektronické pošty. V Oregonu obdrží všichni obyvatelé hlasovací lístky elektronicky 20 dní před dnem voleb a mohou svůj hlas odevzdat opět elektronickou poštou nebo na

vyznačených místech osobně. I další místa, jako například Seattle a King County ve státě Washington, zavedla hlasování elektronickou poštou, ale okolní lokality stále používají DRE nebo děrovací přístroje. V celých Spojených státech více než jedna pětina všech voličů odevzdá své hlasy ještě před oficiálním dnem voleb.

SCÍTÁNÍ HLASŮ

S tím, jak roste počet hlasů odevzdaných ještě před dnem voleb, je stále vhodnější nazývat první úterý následující po prvním pondělku v listopadu, tradičním dni prezidentských voleb, ne dnem volebním, ale dnem sčítání hlasů. Ačkoli se časné hlasování stává stále populárnější, tak hlasy nejsou sčítány až do skutečného dne voleb, aby žádná informace o tom, kdo z kandidátů má kolik hlasů, nemohla proniknout na veřejnost před uzavřením volebních místností. Taková předčasná informace by mohla ovlivnit způsob a styl kampaně, stejně jako účast voličů.

Mnoho velmi vážných zkušenosť týkajících se sčítání hlasů poskytly prezidentské volby 2000. Hlavním problémem na Floridě, jak vyplývá ze výroku Federálního nejvyššího soudu U.S.A. ohledně sporných voleb, byl jednotný způsob sčítání hlasů v obvodech, které používaly různé typy hlasovacích lístků. V některých obvodech hlasovací lístky „absentérů“ (nehlasujících doma) neodpovídají hlasovacím zařízením volebních okrsků. Proto musí být sčítání a třídění hlasů provedeno více způsoby. Některé okrsky tyto absentérské hlasy nepočítají vůbec, pokud je jich méně, než je rozdíl hlasů mezi dvěma vedoucími kandidáty.

Volby 2000 také prokázaly, že hlasovací přístroje jsou jen jedním z mnoha elektromechanických přístrojů. Mají v sobě zabudovanou tedy určitou toleranci chyb, ale vyžadují pravidelnou a častou údržbu,

aby mohly fungovat co nejpřesněji. Pokud jsou volební výsledky extrémně těsné, může sčítací systém vygenerovat mírně rozdílné součty, pokud je sčítání hlasů provedeno vícekrát.

Pokud o výsledku voleb rozhoduje menší rozdíl než je 0,5% všech hlasů, a rozdíl v jednom státě – v tomto případě na Floridě – byl pouhých 202 hlasů z více než 5.8 miliónů hlasů odevzdaných pro George W. Bushe a Ala Gorea, mohou se používané sčítací systémy stát předmětem sporů. Značná část floridských hlasů byla odevzdána formou děrovacích přístrojů. A kromě problému údržby se také objevil problém schopnosti voličů čistě a zřetelně proděravět své hlasovací lístky. Na některých místech zmátla voliče forma a design hlasovacích lístků, zvláště pak voliče starších ročníků, a mohla tak způsobit, že hlasovali pro jiného kandidáta, než původně zamýšleli.

Těsnost volebních výsledků na Floridě a fakt, že se tomu státu podařilo dokončit sčítání hlasů jak posledním, byly důvodem proč oba kandidáti, Bush i Gore, na to soustředili všechny své síly v povolebním období. Protože je americký volební systém hodně orientovaný na jednotlivé lokality a protože volitelé odevzdávají své hlasy v rámci státu na principu „vítěz bere vše“, obě strany zahájily soudní procesy na úrovni státních soudů. Každý tým zvolil takové obce, kde očekával největší úspěch v tom právním případě, který vznesl, a očekával, že se mu podaří přitáhnout určité typy voličů. Žádný z týmů nepožádal o přepočítání celostátní. Jejich případ nakonec postoupil do Federálního nejvyššího soudu ke konečnému rozhodnutí, které pozastavilo přepočítávání a potvrdilo původní výsledky ověřené státním sekretářem státu Florida. Tak získal George W. Bush 25 volitelských hlasů a tím i většinu volitelských hlasů, která mu zajistila vítězství v prezidentských volbách.

REFORMNÍ HNUTÍ

Jednou z nesporných lekcí voleb 2000 byla skutečnost, že problémy s volební administrativou, hlasováním a sčítáním hlasů, které nastaly na Floridě, se mohly objevit v nějaké formě v jakémkoli státě nebo distriktu v celých Spojených státech. Ačkoli by nejspíš neměly stejné důsledky, protože volební výsledky bývají velmi zřídka tak těsné, jak tomu bylo ve volbách 2000, tak rozhodně upozornily na množství problémů. Bylo zadáno mnoho studií a proběhly nejrůznější panelové diskuse mezi odborníky a ty prokázaly skutečnou potřebu reformy. I když některé elementy analýzy a reformních návrhů měly rysy stranickosti, tak reálná potřeba změny ještě před volbami 2004 je vyvážila.

V roce 2002, 107. Kongres schválil zákon „Help America Vote Act“ (HAVA, zákon o americkém hlasování), který v sobě obsahoval několik významných prvků. V první řadě, federální vláda poskytla finance státům a místním správám, aby mohly nahradit zastaralé děrovací a pákové hlasovací přístroje. Za druhé, byla ustavena Volební asistenční komise, která zajišťuje technickou podporu lokálním volebním organizátorům a úředníkům, a zavádí normy pro volební zařízení. Volební asistenční komise bude také navrhopvat dobrovolné směrnice pro volební systémy, pro testování a ověřování hardwaru a softwaru pro volební systém. K pracovní náplni Komise také patří organizování výzkumných projektů, které se budou věnovat konstrukčním plánům hlasovacích přístrojů a formě hlasovacích lístků, metodám regist-

race, metodám prozatímního hlasování, jak zabránit podvodům, postupům při najímání a školení sil najímaných na volby, vzdělávání voličů, procedurám zjišťujícím potřebu shody mezi státy ohledně přepočítávacích postupů při hlasování do federálních úřadů a alternativním metodám voleb do federálních úřadů.

Zákon HAVA představuje významný posun od předchozí nechuti federální vlády zapojit se do údajně místních administrativních záležitostí voleb. Ale vlivem voleb 2000, zvláště pak boje kandidátů o hlasy Floridy, toto úsilí o procedurální refor-

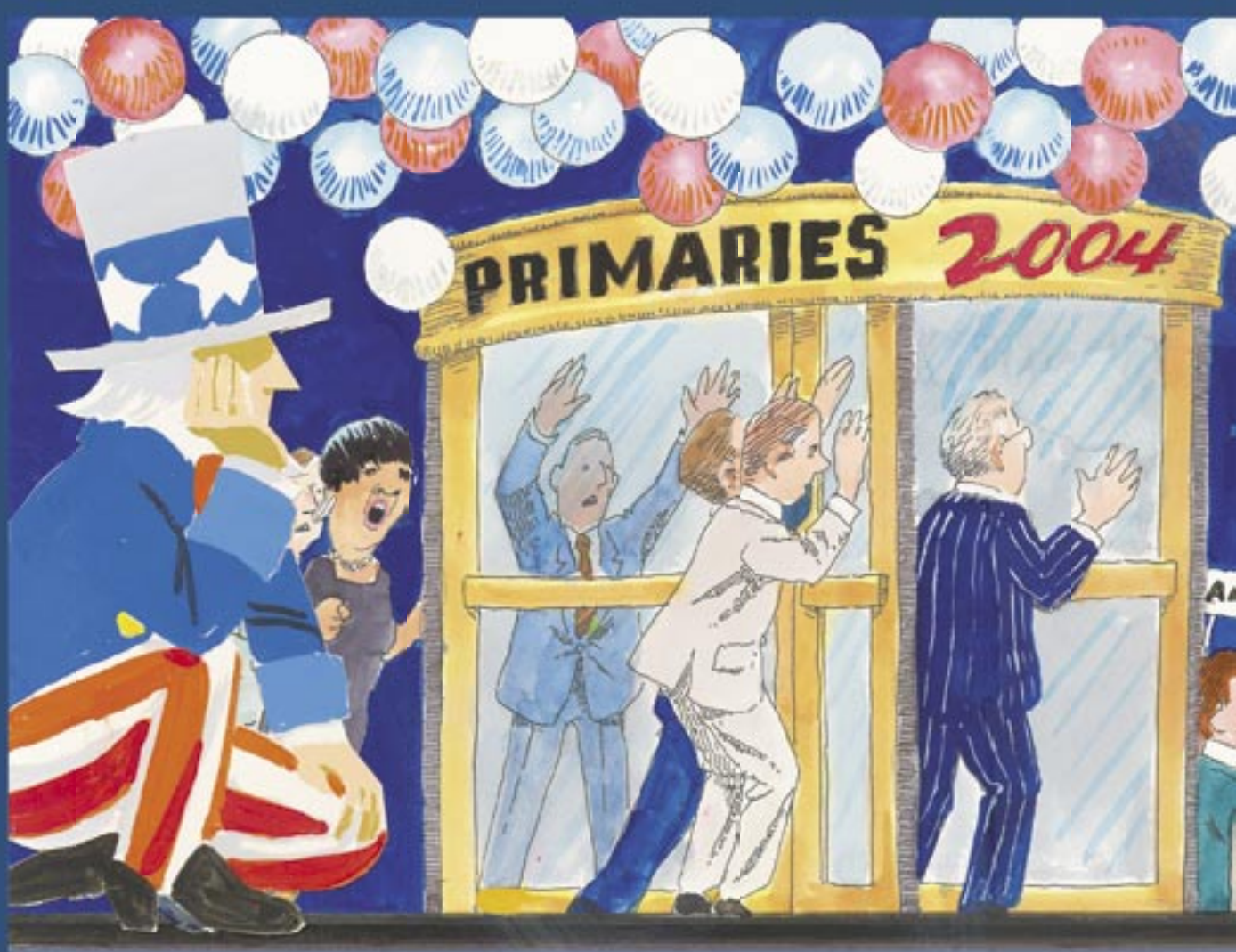
James Buchanan
demokrat
(1857–1861)

Vlevo: Američtí diplomaté a jejich rodinní příslušníci odevzdávají své hlasy na americkém konzulátu v Bombaji, Indie, 17. října 2000.

mu pomohlo upevnit důvěru Američanů ve svůj volební systém. Náklady, které s tím byly spojené jsou zanedbatelné, pokud vezmeme v úvahu fakt, že volby jsou základem legitimacy fungující demokracie.

Michael W. Traugott je profesorem studií komunikace a politických věd na University of Michigan. Je také spoluautorem průvodců pro voliče: *Voter's Guide to Election Polls, a Election Polls, the News Media and Democracy*. Jeho současný výzkum se zaměřuje na dopad administrativní reformy voleb.

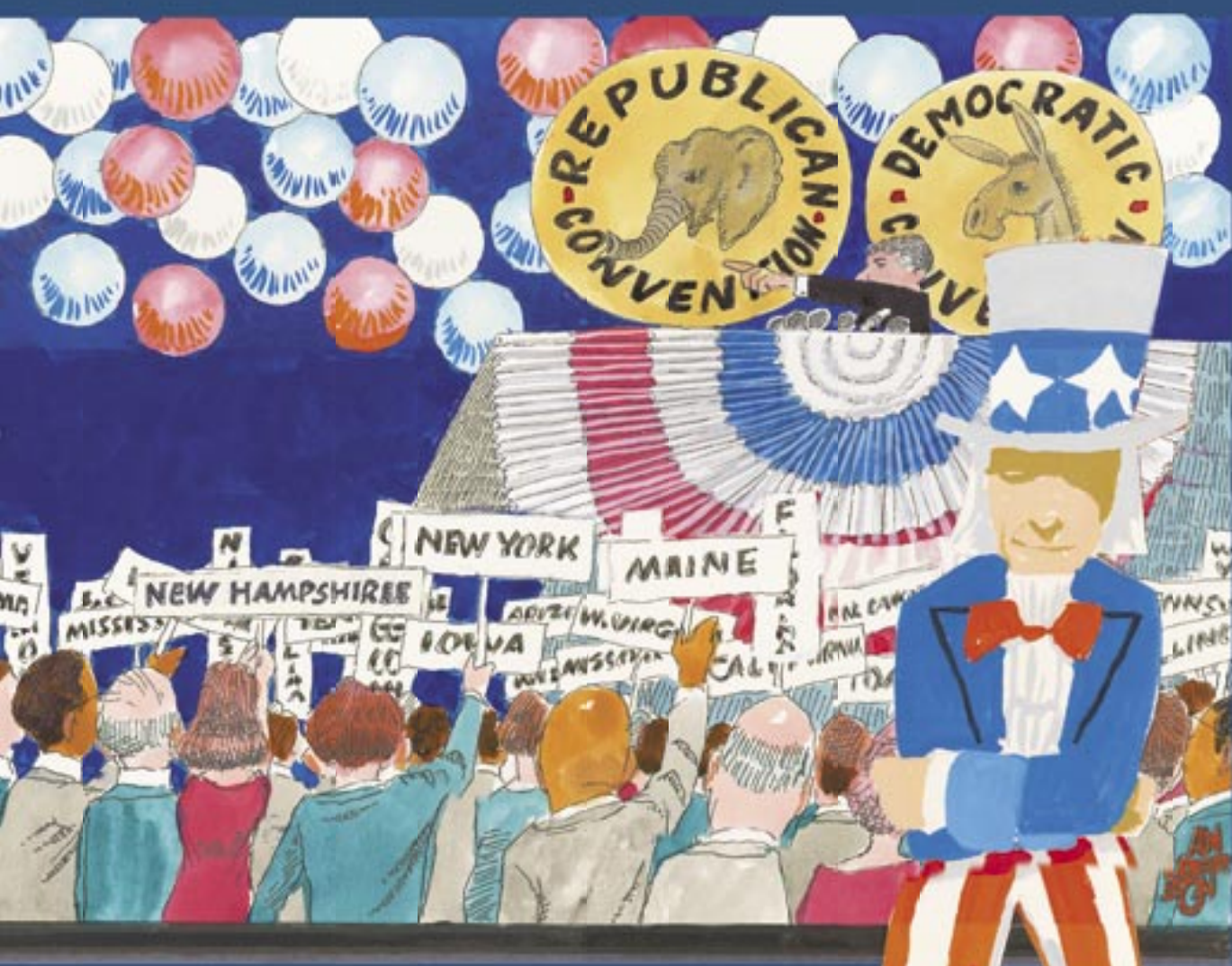

VOLBY 2004 ČASOVÝ PLÁN

DATA JEDNOTLIVÝCH PREZIDENTSKÝCH PRIMÁREK, PŘEDVOLEBNÍCH SCHŮZÍ A NOMINAČNÍCH SJEZDŮ

Ve Spojených státech jsou základem výběru prezidentského kandidáta stranická předvolební jednání a primární volby. Tento plán obsahuje dny pořádání primárek a předvolebních schůzí před federálními volbami 2004.

V tomto kontextu se předvolební schůzí („caucus“) obecně rozumí celostátní setkání místních politických aktivistů jedné strany během procesu prezidentských nominací. Cílem tohoto systému je naznačit, skrze výběr delegátů, který prezidentský kandidát má vyšší preference u členů strany v jednom státě. Primárky mají podobnou funkci, ale jsou přímou volební soutěží, která má vybrat kandidáta politické strany na určitou veřejnou funkci. Podle státních zákonů v jednotlivých státech voliči odevzdají hlasy svému preferovanému kandidátovi, nebo delegátovi, který je tomuto kandidátovi Noddání a bude ho podporovat na stranickém sjezdu.

19. LEDNA

Iowa

27. LEDNA

New Hampshire

3. ÚNORA

Arizona
 Delaware
 Missouri
 Oklahoma
 South Carolina (demokraté)
 New Mexico (demokraté)
 North Dakota

7. ÚNORA

Michigan (demokraté)

8. ÚNORA

Maine (demokraté)

10. ÚNORA

Tennessee
 Virginia
 District of Columbia (republikáni)

14. ÚNORA

District of Columbia (demokraté)
 Nevada (demokraté)

17. ÚNORA

Wisconsin

24. ÚNORA

Utah (demokraté)
 Hawaii
 Idaho

2. BŘEZNA

California
 Connecticut
 Georgia
 Maryland
 Massachusetts
 New York
 Ohio
 Rhode Island
 Vermont
 Washington
 Minnesota

9. BŘEZNA

Florida
 Louisiana
 Mississippi
 Texas

13. BŘEZNA

Kansas (demokraté)

16. BŘEZNA

Illinois

20. BŘEZNA

Alaska (demokraté)
 Wyoming (demokraté)

13. DUBNA

Colorado (demokraté)

27. DUBNA

Pennsylvania

4. KVĚTNA

Indiana
 North Carolina

6.–8. KVĚTNA

Wyoming (republikáni)

11. KVĚTNA

Nebraska
 West Virginia

15. KVĚTNA

Wyoming (demokraté)

18. KVĚTNA

Arkansas
 Kentucky
 Oregon

25. KVĚTNA

Idaho

1. ČERVNA

Alabama
 New Mexico
 South Dakota

8. ČERVNA

Montana
 New Jersey

26.–29. ČERVENCE

Národní sjezd Demokratické strany, Boston

30. SRPNA – 2. ZÁŘÍ

Národní sjezd Republikánské strany, New York City

ROZHOVOR O PŘEDVOLEBNÍ KAMPANI 2004 S THOMASEM MANNEM

PAUL MALAMUD

Abraham Lincoln
republikán
(1861–1865)

OTÁZKA: Jaká jsou hlavní témata voleb 2004?

T. MANN: V průběhu každé kampaně se pochopitelně řeší mnoho různých témat, ale v letošních prezidentských volbách se zdají převládat dvě hlavní velká témata. Jedním je dobrý stav hospodářství, tj. ekonomický růst, zaměstnanost a celkový stav americké fiskální politiky.

Druhým tématem je bezpečnost, fyzická bezpečnost. Znamená to vyrovnat se s hrozbou terorismu na domácí půdě vis-à-vis touze Američanů po pocitu bezpečí a zde se jedná hlavně o národní bezpečnostní politiku, zvláště v době po našich vojenských zásazích v Afghánistánu a Iráku.

O: Zajímají se běžní Američané o témata zahraniční politiky?

T. MANN: Veřejný zájem o zahraniční politiku se střídavě zvětšuje a zmenšuje, podle aktuální mezinárodní situace. Pokud zajdeme dále, tak byla například období studené války, kdy se Američané o zahraniční politiku zajímali velmi opravdově, především válka ve Vietnamu se stala velkým tématem. A důvodem, proč bude zahraniční politika jedním z hlavních témat voleb 2004, je 11. 9. Teroristický útok na Světové obchodní centrum Američanům ukázal, že nejsme v takovém bezpečí, jak jsme se domnívali, a velká většina našich občanů velmi pozitivně přijala argument pana prezidenta Bushe, že musíme boj přesunout zpět k teroristům.

Díky událostem 11. září Američané pochopili, že domácí bezpečnost a naše zahraniční politika jsou těsně provázané; a zcela určitě ten velký nárůst popularity prezidenta u americké veřejnosti, široce si vědomé toho, že prokázal velitelskou rozhodnost, souvisí se zahraniční a nikoli domácí politikou jeho administrativy.

Po 11.9. Republikánská strana získala velký náskok v průzkumech veřejného mínění, protože si získala důvěru veřejnosti v národní bezpečnostní politice

a udržení si této výhody je klíčem ke znovuzvolení prezidenta Bushe. Zmírnění takového náskoku je zřetelně úmyslem Demokratické strany v jejím úsilí o opětné získání Bílého domu.

Zřetelná vojenská vítězství koalice vedené Spojenými státy v Afghánistánu a Iráku jsou nyní vystřídána složitým obdobím poválečné rekonstrukce a to zase dodává kritikům vládní administrativy témata a argumenty proti ní v současné prezidentské předvolební kampani.

O: Předchozí prezidentské volby v roce 2000 zaznamenaly těsné výsledky Bushe a Gorea. Jak takový těsný počet hlasů ovlivňuje taktiku a strategii v blízkých se volbách 2004?

T. MANN: Prezidentské volby 2000 byly uzavřeny rozhodnutím Nejvyššího soudu 5 ku 4, které ukončilo přepočítávání ve státě Florida. Na tom všem je důležité, že se potvrdila nepochybná politická realita, že v naší zemi je to 50 na 50, jsme rozděleni téměř přesně napůl mezi demokraty a republikány, a to na všech úrovních volených úřadů a i na úrovni jednotlivých voličů.

Proto se také domnívám, že obě strany ve svých strategiích a postupech počítají s těsným výsledkem i v těchto volbách. Obě strany si uvědomují, jak je důležité přivést k volbám své hlavní stoupence. Určitě vynaloží značné úsilí, aby zmobilizovaly jednotlivé voliče. Myslím, že budeme svědky fascinujícího přesunu sil z televizní reklamy, ačkoli té bude pořád dostatek, ke hledání voličů a snaze získat každý jednotlivý hlas navíc.

Obě strany a jejich spojené zájmové skupiny věnují mnoho na úsilí přimět své stoupence, aby se dostavili k volbám. Demokraté možná použijí nespokojenost v řadách svých stoupenců s výsledkem voleb 2000 na Floridě jako motivaci pro to, aby své lidi přiměli přijít do volebních místností.

Nicméně je užitečné si uvědomit, že v doplňujících volbách

2002 do Kongresu se republikánům podařilo zmobilizovat větší množství svých stoupenců, což jim do značné míry pomohlo a zajistilo jim to i vítězství v těchto doplňujících volbách.

O: Jakým způsobem se strany snaží své voliče přimět k účasti?

T. MANN: V jiných zemích, kde je účast ve volbách povinná nebo kde mají tradičně vysokou volební účast, se nemusí těmito obavami takovým způsobem zabývat. Ale ve Spojených státech, kde se tradičně očekává v prezidentských volbách účast 50ti procent oprávněných voličů, je opravdu rozhodující, zda se udělalo vše pro to, aby se voliči dostavili k volbám.

Pokud se dnes ptáte, které faktory hrají roli při rozhodování Američanů, zda jít volit, tak se zdá, že tím hlavním je informovanost. Jsou si voliči vůbec vědomi toho, že se konají volby? Znájí jednotlivé kandidáty? Ví, jaké jsou rozdíly mezi kandidáty a stranami ve volbách? A dále, mají nějaké vazby k jedné ze stran? Jsou nějakým způsobem zapojeni do soupeření sil ve volbách?

A potom, požádal je někdo, aby šli volit? Byli v osobním kontaktu s někým, kdo by je informoval, kde jsou volební místa a kdy se mají k hlasování dostavit a dal jim další podrobnosti? Je to tento poslední faktor, který je rozhodující při snaze získat další voliče a přimět je jít volit.

Taková snaha vyžaduje sestavení místní organizace, používání počítačově zpracovaných dat ke zjišťování potenciálních voličů, potom je nutné se s takovými potenciálními voliči telefonicky spojit, kontaktovat je písemně, a neúčinnější je osobní setkání, nejlépe s někým důvěryhodným, s kolegou z práce, z jejich obce. V den voleb je důležité se následně telefonicky ujistit o tom, že skutečně k volbám šli, eventuálně jim nabídnout dopravu do volební místnosti. A to už je skutečně značná námaha.

Andrew Johnson
unionista
(1865–1869)

O: Přirozeně, že mobilizování nejlépe zabírá v řadách stoupenců každé strany. Kdo jsou ti skalní stoupenci každé strany?

T. MANN: Některé demografické studie prováděné Centrem politických věd při University of Michigan [http://www.umich.edu/~nes/nesguide/nesguide.htm] nabízejí rozdíly mezi základními politických stran. Ukazuje se, že nejsilnějšími stoupenci Demokratické strany jsou Afro-Američané. Devět z deseti volí demokraty. Hispánci také mají tendenci volit spíše Demokratickou stranu. Dělnické odborářské rodiny volí spíše nerovnoměrně. Dělnická domácnost s nižšími příjmy volí spíše demokraty, ačkoli někteří z nich jsou sociálně konzervativní, a podstatná část z nich je čas od času přilákána republikánským kandidátem. Sociální a kulturní témata se často stávají důvodem, proč bílí muži z dělnické skupiny a střední třídy podporují Republikánskou stranu.

Lidé rozvedení a z rodin s jediným rodičem jsou spíše stoupenci demokratů, zatímco tradiční manželské páry jsou spíše voliči republikánů. Náboženské vyznání a praktikování náboženství jsou podstatným rysem členů republikánské voličské základny. Čím častěji se někdo účastní náboženských bohoslužeb, tím spíše je to republikán a bude tak i hlasovat. Stoupenec sekularismu jsou spíše voliči Demokratické strany.

Lidé s vyššími příjmy jsou svoji orientací spíše republikáni. A to platí především o obchodnících: od majitelů malých firem a obchodů až po obchodníky velkých korporací a firem. Ale čerstvě začínající profesionálové s vysokoškolským vzděláním volí stále častěji Demokratickou stranu.

A konečně jsou i geografické rozdíly v základnách každé strany. Máme pro to pracovní označení „červené a modré státy“, což vzniklo podle toho, jak byla země rozčleněna na televizní mapě Spojených států po posledních prezidentských volbách.

Modré státy na mapě volily demokraty, jsou to spíše státy obklopující Východní a Západní pobřeží, a potom státy v severním pásu. Červené republikánské státy jsou spíše na Jihu, státy s farmářským venkovem a státy kolem Rocky Mountains, a některé státy na Středozápadě.

Dalším možným pohledem na toto rozčlenění je stranická orientace v rámci jednotlivých států. Demokraté mají své základny převážně ve městech a vnitřních sídlištích. Republikáni jsou silnější v okrajových čtvrtích a na venkově.

Demokraté jsou stále silnější v technicky vyspělých oblastech a republikáni spíše v těch částech země, kde ubývá obyvatel, převážně zemědělských. Republikáni měli výborné výsledky ve všech typech okrajových čtvrtí na Jihu, včetně rychle rostoucích regionů, jako je území kolem Atlanty (stát Georgia).

Shrneme-li to, tak Republikánská strana se může považovat za stranu nábožensky a kulturně konzervativních obyvatel, mužů a žen z obchodního prostředí; z Jihu, hornatých zemí, ze Středozápadu a z okrajových čtvrtí měst a venkova. Stoupenec demokratů se rekrutují zase z různých menšin, z řad sociálních liberálů a stoupenec sekularismu a z odborářských domácností; z velkých měst a obyvatel s nižšími příjmy; a z obou pobřeží Států. Samozřejmě takové klasifikace vycházejí z obecných tendencí. V rámci všech demografických skupin se politické preference velice různí.

O: Jaké jsou výhody a nevýhody úřadujících prezidentů, kteří se účastní voleb?

T. MANN: Nejprve je třeba zdůraznit, že je historickým faktem, že většina úřadujících prezidentů, kteří se v dalších volbách ucházeli o znovuzvolení, byla úspěšná. Samozřejmě ne všichni, a vlastně jsme v poslední době byly svědky i několika neúspěchů těchto kandidátů. První byli pre-

zident Bush v roce 1992 a prezident Carter v roce 1980, jim oběma se nepodařilo dosáhnout znovuzvolení. A to byl i případ Geralda Forda, který se stal prezidentem, aniž by byl zvolen, a také jeho snahy o znovuzvolení byly v roce 1976 neúspěšné.

Ale obecně platí, že se prezidentům podaří získat i další prezidentské období. Částečně protože se vyhnou všem prvotním problémům v primárkách, které by mohly poškodit jejich kandidaturu a zdůraznit jejich slabá místa. Nicméně, první Bush v úřadu prezidenta, prezident Carter, a prezident Ford se s problémy a výzvami kampaně během primárek setkali. Skutečnost, že současný prezident, George W. Bush, nemá žádného konkurenta na republikánskou nominaci, je pro něj obrovskou výhodou.

Dále, úřadující prezidenti ovládají to, co Theodore Roosevelt nazval „the bully pulpit“ (vhazovací tribuna), neboli mohou nasměrovat veřejnou pozornost na témata, která je v kampani zvýhodňují. V některých případech mají možnost v oblasti zahraniční politiky nebo vnitřních záležitostí země změnit skutečnost tak, že tím získají body v předvolební kampani. Také mají jednodušší postavení, v úřadu, při získávání peněz a shromažďování zdrojů pro kampaně. Stranickým aktivistům, kteří pracují v kampani, mohou přidělovat výhody.

Úřadující prezidenti jsou znevýhodněni tím, že sice získávají body ze všech pozitivních událostí v průběhu jejich prezidentského období, ale také jsou ze všech špatností sami obviňováni, ať už je vina nebo zásluha skutečně jejich. Takže být prezidentem v dobrých časech je rozhodně cesta ke znovuzvolení. Ale být v úřadu v době, kdy se nedaří hospodářství, nebo když se zahraniční politika dostane do problémů, je zjevným znevýhodněním. Volby jsou do značné míry i referenda hodnotící výkonnost administrativy, která je zrovna u moci.

Ulysses S. Grant
republikán
(1869–1877)

Rutherford B. Hayes
republikán
(1877–1881)

Je výhodou, když se zemi darí. A je jasnou nevýhodou, když jsou zlé časy.

O: Politická základna pana Bushe, jako prezidenta, je jasná. Na druhé straně, většina demokratických soupeřů už na různých postech pracovala, jako členové Kongresu, senátoři, guvernéri států, vojenští generálové. Jak tyto posty ovlivňují jejich šance stát se prezidentem?

T. MANN: Tvrdí se, že většina členů amerického Senátu se ráno po probuzení dívá v koupelně do zrcadla na potenciálního prezidenta. Ale, jak se také říká, o mnoha senátorech se to tvrdí, nicméně jen pár jich je nakonec vyvolených. Poslední vítěz prezidentských voleb z řad Senátu byl John Kennedy v roce 1960. Od té doby bylo několik senátorů nominovaných, ale volby nakonec prohráli. Patří mezi ně i Bob Dole, rok 1996, a George McGovern v roce 1972. Nakonec se ukazuje, že Senát není tak atraktivní startovní čára pro prezidentské volby.

Většina kandidátů, kteří nakonec prezidentský úřad vyhráli, vzešla z pozice viceprezidenta nebo guvernéra. Viceprezidentský post je přirozenou základnou pro kandidování na pozici prezidenta, ačkoli úřadující viceprezident nebývá často úspěšný, jak se poučil také Al Gore v roce 2000. Zvláště úrodnou půdou pro prezidentské kandidování se ukázala být kancelář guvernérů – v poslední době to byli George W. Bush; před ním Bill Clinton, Ronald Reagan a Jimmy Carter. To byl opravdu mimořádný rekord. Vojenská kariéra byla výhodou pro kandidáty v prezidentských volbách v 19. století, ale v moderní době to byl jen Dwight Eisenhower, kdo se dostal z pozice velitele armády na pozici vrchního velitele vojenských sil.

O: Jak ovlivní zákony o financování kampaní výsledek letošních voleb?

T. MANN: George Bush byl prvním úspěšným prezidentským kandidátem, který odmítl odpovídající veřejné (vládní) zdroje v průběhu nominačního procesu 2000. Proto ze zákona v té době nepodléhal výdajovým limitům. V důsledku toho získal v roce 2000 přes 100 miliónů dolarů a ve výdajích překonal svého demokratického oponenta. To by nebylo přípustné, kdyby použil i veřejné zdroje pro svoji kampaň. Ve volbách 2004 se zdvojnásobily zákonné limity na příspěvky od jednotlivců z jednoho na dva tisíce dolarů, a tak se Bushova kampaň opět vzdá nároku na veřejné prostředky a získá během nominačního procesu 200 miliónů dolarů.

A bez vyzyvatele na republikánskou nominaci bude mít kampaň prezidenta Bushe k dispozici celý obnos k tomu, aby ve svých intencích ovlivnila výběr demokratického kandidáta v nominačním procesu, a také začít budovat místní organizace, které by mohly ovlivnit zásadněji voličskou účast a tím pomohly republikánům ve všeobecných volbách. To je ohromná výhoda.

Žádný z demokratických kandidátů neprokázal možnost získat takový obnos v průběhu stranických primárek. Pokud přijmou odpovídající veřejné zdroje, nebudou ze zákona moci utratit více než něco kolem 50ti miliónů dolarů; většina těchto peněz bude vyčerpána už v průběhu primárek v roce 2003 a na začátku roku 2004 v soutěži o nominaci. A potom už zůstane jen málo peněz na období po výběru kandidáta a stranickém sjezdu. Vzhledem k této potenciální nerovnosti je dobré hledat takové kandidáty, kteří také zamítnou veřejné zdroje a získají, a budou moci utratit, tolik peněz kolik bude potřeba.

Až skončí kampaň na prezidentské primárky a budou se konat stranické nominační sjezdy, tak kandidáti musí učinit další rozhodnutí, zda přijmout nebo nepřijmout veřejné financování pro všeobecné volby. Očekává

se, že jak prezident Bush, tak demokratický kandidát veřejné finance akceptují.

O: To mají peníze tak velký vliv na výsledek prezidentského zápolení?

T. MANN: V některých soutěžích a za určitých podmínek udělají peníze větší rozdíl, než je tomu v jiných případech. Jsou velice důležité během kampaní do Sněmovny, do Senátu U.S.A. a při soutěžení o post guvernéra, protože mnoho peněz stojí jen úsilí kandidáta zviditelnit se na veřejnosti a mít skutečnou možnost prorazit clonu anonymity, kterou většina z nich kolem sebe má.

V prezidentském nominačním procesu, kde je většina kandidátů relativně neznámá a potřebuje finance na reklamu svoji a svého týmu a na vybudování organizace, jsou peníze opravdu důležité. Ve všeobecných volbách už jsou spíše méně důležité, protože se všem dostává více pozornosti médií „zdarma“, protože tato fáze voleb už je velmi důležitá. Pořádají se televizní debaty. A lidé při sledování kandidátů se více opírají o svoje stranické sympatie a preference. Nicméně, ve volbách s pravděpodobným těsným výsledkem mohou peníze hrát také roli v konečném rozhodujícím výsledku.

O: Ve volbách 2004 bude prezidentskému kandidátovi Demokratické strany stačit kritizovat úřadujícího prezidenta Bushe nebo bude potřeba také nějaké pozitivní téma, aby mohl volby vyhrát?

T. MANN: Aby mohl demokratický kandidát zvítězit, tak bude potřebovat dvě věci. To nejdůležitější bude voliče přesvědčit, že mají důvod zamítnout Georgi Bushovi druhé prezidentské období. Nenabízí se tím zrovna jiný alternativní program, spíše jen negativní referendum o tom, jak si země vedla pod vedením George Bushe.

Pro zvýšení svých šancích na znovuzískání Bílého domu a znovunabytí kontroly nad Kongresem budou demokraté

James A. Garfield
republikán
(1881)

Chester A. Arthur
republikán
(1881-1885)

potřebovat velké množství voličů, kteří mají zhruba následující pocit: „Jsem si mnohem méně jistý svým ekonomickým blahobytem a mám menší pocit fyzického bezpečí díky problematickému úspěchu války proti terorismu a díky nejasné situaci v Iráku.“ To je nezbytná, i když nejspíš ne úplně dostačující, podmínka pro to, aby mohli demokraté v roce 2004 získat Bílý dům.

Druhým důležitým činitelem v těchto volbách pro demokracii bude nutnost překonat hranici důvěryhodnosti. Potřebují kandidáta, kterého budou Američané důvěřovat, že zajistí jejich bezpečnost a bude pokračovat v politické linii, která nebude extrémní a ztřeštěná nebo jí bude jen do té míry, než aby přinesla nové možnosti pro Američany.

Tedy, ano, demokraté musí nominovat takového kandidáta, který přijde s přijatelnou národně bezpečnostní strategií, s přijatelnou ekonomickou a interní politickou strategií. Většina Američanů nebude srovnávat přímo strategická nařízení prezidenta Bushe s návrhy demokratického kandidáta. Ale pokud se rozhodnou, že výsledky vlády George Bushe si nezbytně nezasluhují znovuzvolení, tak budou důkladněji sledovat Demokratickou stranu a ptát se, „Můžeme jim důvěřovat?“ A tehdy musí najít u opoziční strany přijatelnou pozitivní alternativu.

O: Je jedno staré tvrzení, že během prezidentských primárek zaujímají kandidáti vyhraněnější postoje, když chtějí uspokojit svoji stranickou základnu – demokraté nalevo a republikáni napravo. Je to opravdu tak a ovlivní to politické chování v roce 2004?

T. MANN: Úspěšní prezidentští kandidáti se v posledních několika volbách nenechali chytit do této sítě. George Bush v roce 2000, například, našel způsob, jak získat republikánskou nominaci nabídnutím solidní strategie svým republikánským stoupencům tak, že oni byli spo-

kojeni, ale použil přitom umírněné a soucitící rétoriky, což zabránilo tomu, aby mohl být charakterizován jako extrémní konzervátec a pravičák poté, co svoji nominaci získal.

Bill Clinton odmítl tradiční pravo-levý přístup v rámci své strany a snažil se zaujmout jiným způsobem jak základnu, tak nerozhodné voliče. Ano, aktivisté mají tendenci být v průběhu primárek ideologicky vyhraněnější, volit za pravici republikány a za levici demokracii, ale je možné témata a problémy zasadit do takového rámce, který nepoškodí pozici kandidáta v kampani před všeobecnými volbami.

O: Domníváte se, že internet bude hrát významnější roli v prezidentských volbách?

T. MANN: V tomto kontextu se nemůžeme na internet dívat jako na způsob masové komunikace, ani jako náhražku televizní propagace. Stal se spíše důležitým prostředkem pro organizaci kampaně – najímání a organizování dobrovolníků, získávání peněz, koordinace aktivit na venkově, rozšiřování informací mezi stoupenci. Howard Dean využil úspěchu Johna McCaina ve volbách 2000 a získal tak přes internet značné sumy peněz. Dean a ostatní kandidáti Demokratické strany ho používají ke konstituování a vedení svých organizací.

Ale i štáb George Bushe chápe jeho důležitost. Aktivně používají internet k získávání peněz, budování místních organizací a zjišťují jeho prostřednictvím, zda je komunikace s republikánskými aktivisty dostatečná a zda jsou zdroje pro kampaň efektivně využity.

Všemi těmito způsoby bude ve volbách internet důležitou silou.

O: A samozřejmě se budou také konat volby do Sněmovny a do Senátu, kromě voleb prezidentských. Jak jsou na tom tato klání?

T. MANN: V tuto chvíli se neděje nic převratného pro to, aby to

bylo drtivé vítězství jedné nebo druhé strany v těchto volbách. Spíše to vypadá na velmi těsný výsledek.

Republikánská strana měla většinu ve Sněmovně reprezentantů od voleb 1994. Také měla mírnou většinu v Senátu, kterou krátce ztratila, když republikánský senátor Jim Jeffords ze strany vystoupil a stal se nezávislým. Svoji většinu v Senátu republikáni získali zpět ve volbách 2002. Když studovali strukturu Sněmovny a Senátu, tak mnoho analytiků dospělo k názoru, že pravděpodobně se jim podaří si tuto většinu udržet na zbytek dekády, pokud pomineme nepředvídatelné nárazové vlny ve prospěch Demokratické strany.

Je to částečně důsledkem úbytku konkurenčních volebních obvodů ve Sněmovně reprezentantů, ke kterému dochází z mnoha důvodů. V posledních letech k tomu docházelo díky úspěchu republikánů, kteří použili procesy reorganizování obvodů na státní úrovni, aby mohli efektivněji rozdělit své voliče na celém území volebního obvodu pro volby do Kongresu. V nadcházejících volbách to bude tak 10% všech 435 míst ve Sněmovně, které budou předmětem skutečného soutěžení. A s velkou výhodou Republikánské, úřadující, strany, která může získat více peněz a s její úspěšnou reorganizací volebních obvodů, jsou republikáni horkými kandidáty na udržení si své většiny.

V Senátu je naopak větší počet demokratických křesel než těch republikánských. A nezapomeňme, že v každém volebním roce se volí jedna třetina Senátu. Šestileté volební období rozložili. Ve hře je teď více křesel demokratů a jsou to spíše křesla volená v „červených“ (konzervativnějších) státech, ve státech, kde v roce 2000 vyhrál volby George Bush.

Takže, pouze v případě drtivého vítězství v prezidentských volbách mohou demokraté také získat většinu v Kongresu. ■

Grover Cleveland
demokrat
(1885–1889) (1893–1897)

VOLBY DO KONGRESU

AUTOR: JOHN H. ALDRICH

Zatímco média soustředí většinu své pozornosti na prezidentské volby 2004, Američané budou ve stejnou dobu volit tisíce svých zástupců do nejrůznějších úřadů. Zvláště volby do amerického Kongresu mohou být minimálně tak důležité a konkurenční jako prezidentská kampaň. Nyní je rozložení sil mezi dvěma velkými stranami v Kongresu poměrně vyrovnané. Republikáni vlastně mají pouze převahu 12ti křesel (z celkového počtu 435) ve Sněmovně reprezentantů, dolní komoře, a obsadili pouze 51 ze 100 míst v Senátu, horní komoře Kongresu.

Volby do Kongresu jsou důležité proto, že Kongres hraje ústřední roli v utváření politiky země. Na rozdíl od parlamentního systému je americký systém založen na rozdělení pravomocí mezi prezidentem a Kongresem. Všechny zákony musí být napsány a schváleny Kongresem. A také ve srovnání s parlamentními systémy je méně sledována stranická disciplína. Členové Kongresu mohou svobodně hlasovat pro tu strategii a řešení, které se jim zdají nejlepší, včetně toho, co považují za nejvhodnější pro jejich znovuzvolení. Díky tomuto systému musí vedoucí činitelé Kongresu sestavit vítěznou koalici pouze z představitelů jedné strany a nemohou spoléhat na jednotnou podporu vysoce disciplinovaných stran, a tak není kongresové vítězství nebo porážka důležitá zároveň pro obě strany.

Pořádání oddělených a nezávislých voleb do každého úřadu dává možnost jedné straně kontrolovat Kongres, zatímco druhá

strana drží úřad prezidenta. Tato „rozdělená“ správa země je nyní velmi obvyklá. Různé strany ovládaly Sněmovnu a úřad prezidenta po dobu 16ti za posledních 24 let. Republikáni mají většinu ve Sněmovně od roku 1994. Také kontrolovali Senát od roku 1994 do roku 2000, posledních šest let osmiletého působení demokratického prezidenta Billa Clintona.

Volby 2000 skončily vítězstvím republikánů v prezidentských volbách a jejich úspěšným udržením většiny ve Sněmovně. Nicméně obě strany měly po padesáti křeslech v Senátu. Ústava dává viceprezidentovi (republikán Dick Cheney) právo rozhodnout hlasování v Senátu, a proto republikáni měli tu nejtěsnější možnou většinu po volbách 2000, poskytující jim jednotnou kontrolu federální vlády.

V červnu 2001 vystoupil republikánský senátor James Jeffords ze strany a tím se kontrola Senátu přehoupala zpět k demokratům a byla tak opět nastolena rozdělená kontrola státní správy mezi dvěma stranami. Nato ovšem demokraté ztratili svoji těsnou většinu ve volbách 2002, navracející tak kompletní kontrolu nad všemi hlavními úřady republikánům.

ZPŮSOB VOLEB DO KONGRESU

Sněmovna a Senát mají téměř stejné pravomoci, ale způsoby volby jejich členů jsou poměrně odlišné. Zakladatelé Americké republiky chtěli, aby poslanci ve Sněmovně měli blízko k veřejnosti, aby co nejvěrněji zohledňovali její přání a ambice při sestavování zákonů. Proto Otcové zakladatelé Sněmovnu navrhli jako poměrně velké těleso, které je voleno velmi často (každé dva roky). Původně se někteří dokonce domnívali, že dvouleté období je příliš dlouhé. Dnes je obvyklejší názor, že časté volby znamenají, že úřadující poslanci neustále usilují o své znovuzvolení, a proto málokdo bere ohledy na to, co je nejlepší pro zemi, ale pouze na své volební štěstí.

Každé křeslo ve Sněmovně reprezentuje jeden geografický volební obvod, a každý její člen je volen v jediném, neboli „jednočlenném“, obvodu většinovým hlasováním; znamená to, že kandidát s největším počtem hlasů vyhrává volby. Každý z 50ti států má alespoň jedno křeslo ve Sněmovně a ostatní jsou rozdělena mezi státy podle počtu obyvatel. Například stát Alaska má velmi malou populaci, a proto má pouze jedno křeslo ve Sněmovně. Největší je stát California a v současnosti má 53 míst.

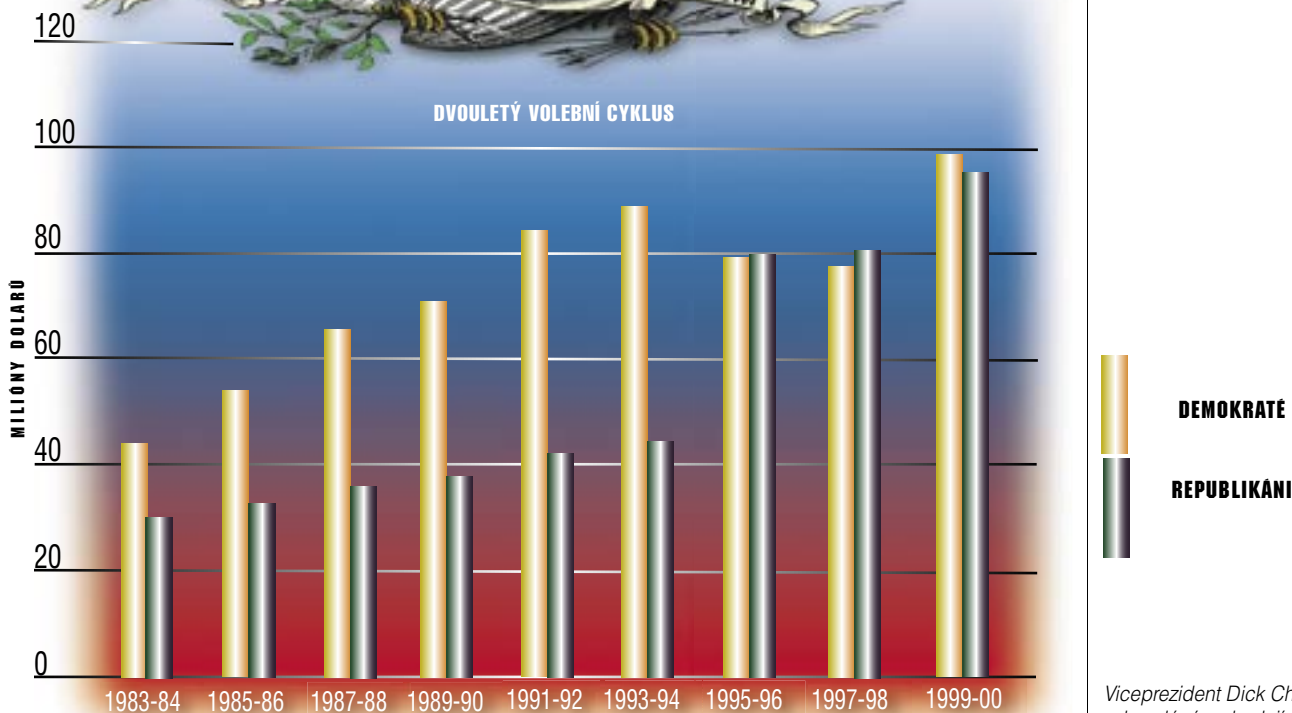
Senát byl sestaven tak, aby reprezentoval státy a senátoři byli vlastně původně vybírání státními zákonodárci. Až po schválení Dodatku XVII. k Ústavě U.S.A. začali být senátoři přímo voleni voliči svého státu. Každý stát má dva senátory volené na šestileté období, přičemž každé dva roky se volí jedna třetina zástupců v Senátu. Voliči vybírají senátory prostou většinou a stát je zde vlastně oním „jednočlenným“ volebním obvodem.

Volby, ve kterých se rozhoduje prostou většinou, vytvoří většinou přesný systém dvou silných politických stran. Je to proto, že jakýkoli kandidát třetí strany má mizivou šanci na vítězství. Voliči neradi „marní“ své hlasy na (podle nich) beznadějně kandidatury a ti kandidáti, kteří chtějí ve volbách uspět, se tedy s žádnou beznadějnou stranou nespojují. A když tady není žádné „okrajové zastoupení“, tak jsou menšinové hlasy spíše reprezentovány v rámci jedné nebo druhé ze dvou silných stran, než odštěpenými skupinami méně populárního názoru. Během své historie neměly Spojené státy nikdy více než dvě velké strany. Ani dnes, na vrcholu systému voleb silně orientovaných na kandidáty, nemají třetí strany a jejich kandidáti, i přes jejich časté pokusy, mnoho volebního štěstí. Ve volbách 2002 byli zvoleni pouze dva nezávislí kandidáti na 435 míst ve

Benjamin Harrison
republikán
(1889–1893)

SCHEMA 1

SCHEMA 1:
PRÍSPĚVKY NA KAMPANĚ DO SNĚMOVNY U.S.A. OD POLITICKÝCH AKČNÍCH VÝBORŮ (PAC), PODLE STRANY, 1983–2000.
 ZDROJ: U.S. STATISTICAL ABSTRACT

Sněmovně a pouze jeden nezávislý senátor v celém stočlenném Senátu. Všechna ostatní křesla v obou komorách Kongresu si rozdělily členové Republikánské nebo Demokratické strany, dvou nejsilnějších amerických politických stran už od roku 1860.

OKOLNOSTI VOLEB DO KONGRESU

Po většinu historie Spojených států amerických byly kongresové volby soustředěné na strany. Protože většina voličů byla dlouhodobě loajální k jedné ze dvou stran, tak měli tendenci odevzdávat své hlasy v rámci své politické orientace. Členové Kongresu bývali často znovu voleni, a někdy se na svém místě udrželi desetiletí, protože většina voličů jejich obvodu podporovala jejich stranu. Jejich osobní snahy, coby úřadujících poslanců, pouze marginálně přispěly nebo ubraly na je-

jich podpoře. V současné době jsou to osobnosti kandidátů a jejich přístup k problémům, kdo naopak podporuje volební síly stranických věrných.

Skutečně se od šedesátých let minulého století národní volby stále více soustřeďují na kandidáty. Schopnost kandidátů se prosadit v televizi, získat velké sumy peněz a ovládat průzkumy veřejného mínění, stejně jako další aspekty moderního vedení kampaně nyní voliče seznamují mnohem detailněji s osobnostmi kandidátů. V důsledku těchto posunů také voliči více zvažují svůj dojem ze silných i slabých stránek obou kandidátů, kromě zvažování svých stranických preferencí.

Hlasování s větším důrazem na osobnost kandidátů je hlavní výhodou pro úřadující členy Kongresu. Ti kandidáti, kteří jsou zrovna u moci, se těší mnohem větší pozorností televize a novin, než jejich vyzyvatelé. Dí-

ky této větší televizní exponovanosti a podstatnějšímu vlivu na veřejné záležitosti jsou také vybavenější k tomu, aby získali větší finanční částky na kampaně. Z těchto a mnoha dalších důvodů jsou proto úřadující poslanci pravděpodobněji vítězi i dalších voleb. V roce 2002 se o znovuzvolení ucházelo 398 členů Sněmovny a poraženo jich bylo pouhých 16, a pouze tři senátoři z celkové počtu 26, snažících se o znovuzvolení, neudrželi svůj mandát. S 88procentní mírou znovuzvolení do Senátu a 96procentní do Sněmovny je nutné konstatovat, že volby do Kongresu nejsou jen soustředěné na osobnosti kandidátů, ale jsou soustředěné i na kandidující poslance.

S lepšími financemi a lepším mediálním pokrytím vyhrávají úřadující poslanci, protože je voliči znají, zatímco jejich vyzyvatelé nikoli. Analýzy prokázaly, že více než devět z deseti

Viceprezident Dick Cheney odevzdává rozhodující hlas v Senátu U.S.A. 23. května 2003, ve své roli prozatímního prezidenta této instituce.

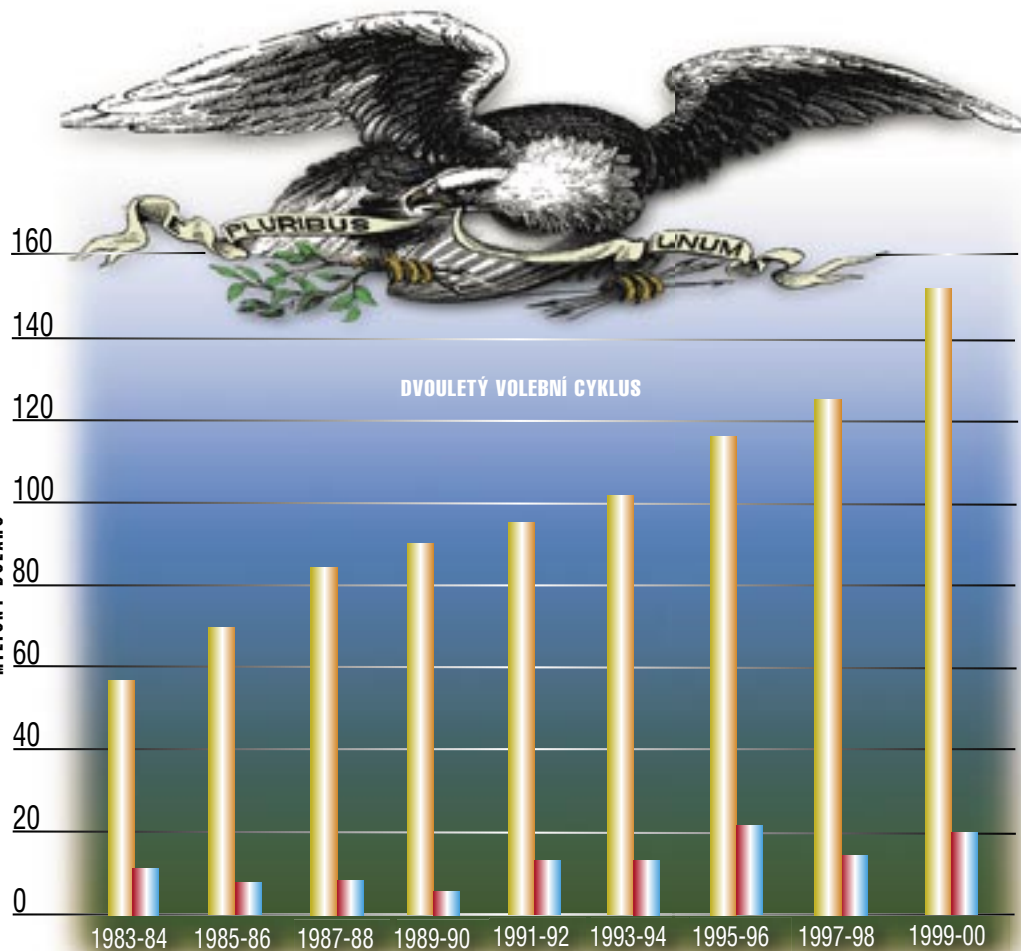

Zkušený demokratický senátor Robert Byrd z West Virginia hovoří se skupinou lidí před budovou Senátu, 2003.

**SCHEMA 2:
PRÍSPĚVKY KANDIDÁTŮM
Z RAD ÚRADUJÍCÍCH
ZASTUPITELŮ A
Z RAD VYZYVATELŮ VE
VOLBÁCH DO SNĚMOVNY
U.S.A. OD POLITICKÝCH
AKČNÍCH VÝBORŮ
(PAC), 1983–2000.**

ÚRADUJÍCÍ
ZASTUPITELÉ

VYZYVATELÉ

SCHEMA 2

respondentů znalo jméno svého poslance či senátora, ale sotva polovina z nich poznala jméno jejich hlavního vyzyvatele, i po skončení kampaně. A protože protivníci úřadujících politiků jsou tak málo známi, mají velké problémy přesvědčit potenciální přispěvatele, aby jim věnovali peníze na kampaň. Tím je nastartován začarovaný kruh, ve kterém se potenciálně silný kandidát raději rozhodne nekandidovat proti zavedenému poslanci a ti, kteří se nakonec rozhodnou kandidovat nemohou získat peníze, aby mohli svoji kampaň rozjet.

Finanční obnosy, kterými přispívají kandidátům do Kongresu politické akční výbory (tzv. PACs), jen podtrhují důležitost peněz, strany a funkčního období v amerických volbách do Kongresu. Příspěvky od PAC dvěma hlavními politickým stranám v období mezi lety 1983 a 2000 (poslední rok, za který by-

ly údaje k dispozici) jsou znázorněny ve schématu č. 1. Toto schéma ilustruje celkový nárůst financí jdoucích do voleb v průběhu tohoto období. Je také zřejmé, že demokraté měli značnou převahu v čerpání peněz z PAC až do roku 1994 včetně, neboli v období, kdy byli stranou většinovou. Během posledních třech volebních cyklů republikáni vyrovnali tuto podporu Demokratické straně od výborů PAC. A s tak těsnými výsledky soupeření nyní obě strany získávají od PAC v podstatě stejné příspěvky.

Schéma č. 2 dokumentuje příspěvky PAC kandidujícím poslancům a jejich vyzyvatelům v průběhu stejného období. Masivní zvýhodnění úřadujících kandidátů v získávání peněz je zjevné v každých volbách. A skutečně, částka jakou PAC přispívají kandidujícím poslancům se značně zvýšila v průběhu posledních dvaceti let, zatímco

příspěvky vyzyvatelům se zvýšily mnohem mírněji. Toto schéma samotné naznačuje, proč je znovuzvoleno tak vysoké procento úřadujících politiků.

Pokud se vyzyvatelé nakonec dostanou do veřejného povědomí, tak voliči se mnohem spíše budou zabývat oběma kandidáty stejně, a hlasovat budou pro toho, u kterého se domnívají, že nese silnější poselství.

Která témata jsou v kongresových volbách neúčinnější? I to se v těch posledních několika volbách mění.

Až do nedávné doby v kongresových volbách rozhodovaly specifické zájmy a záležitosti jednotlivých krajů a nikoli celonárodní témata. A to platilo zvláště pro volby konající se uprostřed prezidentského čtyřletého období, a proto postrádající onen nezbytný celonárodní nadhled prezidentské kampaně. Místní zaměření voleb dobře odpovídá postupně vzrůstajícímu

zájmu o osobnosti kandidátů, kterým to umožňuje lépe přizpůsobit svoji kampaň svému volebnímu obvodu.

Volby 1994 byly zlomové. Republikánská strana držela většinu v Senátu a vyhrála překvapujících 52 křesel Demokratické strany ve Sněmovně, aby tam tak po 40ti letech získala většinu. Součástí strategie jejich vůdce, mluvčího Sněmovny Newta Gingriche, byl desetibodový legislativní program, který nazval Smlouva s Amerikou. Tato smlouva byla odsouhlasena většinou republikánských kandidátů do Sněmovny hned na začátku kampaně a stala se důležitým měřítkem po volbách. Gingrich slíbil, většinou úspěšně, že nová republikánská většina bude schvalovat legislativu, která se bude odvíjet od této Smlouvy, a to během neuvěřitelných 100 dní. Toto soustředění zvýšilo kredit Republikánské strany a jejího vedení. Nastavilo kritéria, podle kterých se národní problémy a jakási národní stranická platforma stanou nedílnou součástí voleb v „mezidobí“.

Dvoje následné volby v „mezidobí“ od roku 1994 byly stejně tak překvapující. V roce 1998, poprvé od roku 1934, získala strana úřadujícího prezidenta křesla (v tomto případě pět a šest míst, v tomto pořadí) od opoziční strany ve Sněmovně. Zatímco republikáni si udrželi svoji většinu v Kongresu, tak byli považováni za poražené ve volbách 1998. Mnoho členů strany dávalo tuto „prohru“ za vinu skutečnosti, že se straně nepodařilo zaujmout jasné národní stanovisko k jednotlivým problémům. Demokratům se nepodařilo získat většinu ve volbách 2002, a opět, ať už tomu tak bylo nebo ne, mnoho šéfů strany tuto prohru připisovalo nedefinování stranické národní platformy.

VOLBY DO KONGRESU 2004

Dramatické změny a zvraty kongresových voleb v průběhu poslední dekády dělají z jakého-

koli předpovídání hazardní hru. Skutečně tím nejdůležitějším bodem může být fakt, že staré způsoby, jakými se vedly předvolební kampaně, už nejsou efektivní a že se způsob rozhodování voličů také mění. Je stále několik věcí, kterých je potřeba si ve volbách 2004 všimnout.

Nejnáléhavější otázkou roku 2004 je to, jestli se demokratům podaří získat dostatečné množství křesel, aby mohli získat zpět většinu ve Sněmovně reprezentantů. Do Senátu se

rozhoduje pouze o 34 křeslech, z nichž 19 právě patří demokratům. Navíc méně republikánů mělo v poslední době těsné výsledky, a 22 klání se odehraje ve státech, ve kterých ve volbách 2000 zvítězil George W. Bush. Zdá se tedy nepravděpodobné, že by demokraté mohli počítat se získáním jediného křesla v Senátu. Z tohoto důvodu se zdá být republikánská většina v Senátu bezpečná a pozornost se bude upírat na Sněmovnu.

Obě strany se snaží získat co nejsilnější kandidáty a zmobilizovat veškeré síly pro volby do Sněmovny. Značná část tohoto úsilí je závislá na získání nových kandidátů do Sněmovny, zvláště takových, kteří už mají volební zkušenosti, jako jsou členové státních zákonodárných sborů. Stejně důležitá je i míra, do jaké stranický kandidát na prezidenta posílí nebo oslabí šance kandidátů do Sněmovny, a především těm, kteří nejsou v kampani ohrožováni úřadující-

mi poslanci na té pozici. Kombinace zkušeného a výkonného kandidáta do Sněmovny a silné kampaně vedené prezidentským kandidátem strany může vyvolat ty nejmarkantnější posuny křesel mezi dvěma stranami.

V posledních desetiletích se délka „prezidentských šosů“, tj. prezident za sebou táhne voliče, kteří tak volí stejnou stranu do Kongresu podle toho, jakého volili prezidenta, zkrátila. Obě hlasování jsou na sobě relativně nezávislá. Kromě toho,

Střed: Poslankyně Kathleen Harris, Rep.-Fla., podává ruku poslanci Kendricku Meekovi, Dem-Fla., když se připravují na skupinové fotografování nových členů Sněmovny reprezentantů v listopadu 2002.

Pravý okraj, odshora dolů: demokratická kandidátka do Kongresu, Denise Majette, děkuje stoupencům, srpen 2002, Decatur, Georgia. Texasská republikánská senátorka Kay Bailey Hutchison mává poté, co přednesla svůj inaugurační projev před budovou Texas State Capitol v Austinu, 7. listopadu, 2000. Poslanec Ernie Fletcher, Rep.-Ky., oslavuje své znovuzvolení do Kongresu, stejný den.

v roce 2000, kdy prezidentští kandidáti obdrželi téměř stejný počet hlasů, nemohla tato vazba zvýhodnit ani jednu stranu v kongresové kampani. Vzhledem k očekávané snaze úřadujících politiků o znovuzvolení a k tak těsné vyrovnanosti dvou stran v Kongresu, může stranická rovnováha v Kongresu velmi dobře záviset na výsledku prezidentského hlasování. Pokud se prezidentu Bushovi podaří si udržet vysoké odhady svého úspěchu, které získal během a těsně po válce s Irákem, mohl by dost dobře posílit pozice své strany v obou komorách Kongresu. Pokud ovšem jeho preference půjdou prudce dolů třeba díky ekonomickým problémům, tak by s sebou z úřadu mohl reálně „odnést“ i republikánskou většinu ve Sněmovně, trvající už dekádu.

Jestliže jsou celonárodní témata stále důležitější součástí voleb do Kongresu, tak hybnou národní silou voleb 2004

William McKinley
republikán
(1897–1901)

budou prezidentští kandidáti a jejich politické kampaně. A tento faktor je nejhůře předvídatelný. Na straně demokratů jsou prezidentské nominace v době napsání tohoto textu ještě zcela otevřené, když mnoho kandidátů usiluje o nominaci a žádný z nich se ještě nevyprofiloval jako tahoun závodů. V tuto chvíli nelze říci, zda se hlavní devizou demokratů stane liberální nebo umírněný kandidát, či ten s pro-

tématem prezidentských voleb, a to, jakým způsobem budou obě strany v kampani vést debatu a jak bude reagovat veřejnost, je velkou neznámou. V tuto chvíli se ovšem zdá, že dominantním zájmem voličů bude stav americké ekonomiky. Ale i tady je velice nejisté, zda se bude hospodářská situace radikálně zlepšovat (s pozitivním výhledem do budoucna), a tak nahrávat republikánům, nebo

bude velice lišit podle toho jaká, a jestli vůbec nějaká, strana bude u moci. Vezmeme-li v potaz všechny nejistoty, pak výsledky voleb do Kongresu mohou být reakcí veřejnosti na dva prezidentské kandidáty; stejně tak jako je nejisté, kdo budou kandidáti Demokratické strany a jaké příjmy postoje, a jak na ně budou reagovat voliči. Toto všechno činí sledování voleb 2004 velice vzrušující podívanou. ■

John H. Aldrich (Ph.D., Rochester) je profesorem politických věd na Duke University. Specializuje se na americkou politiku a politické chování, formální teorii a metodologii. Mezi knihy, jejichž je autorem a spoluautorem, se řadí Proč strany (Why Parties?), Před tím, než vzniklo Shromáždění (Before the Convention), Lineární pravděpodobnost (Linear Probability), Logit a probit modely (Logit and Probit Models), a řady knih o volbách, z nichž poslední publikovaná byla Změna a kontinuita ve volbách 2000 a 2002 (Change and Continuity in the 2000 and 2002 Elections). Jeho články se objevují v mnoha publikacích.

nebo proti- válečným postojem. Pokud se rozhodne kandidovat, jak se očekává, tak můžeme počítat se znovuzvolením prezidenta Bushe.

zda bude i nadále slabá či dokonce v recesi, a tak se stane ekonomické téma impulzem ke vzkříšení demokratů.

Theodore Roosevelt
republikán
(1901–1909)

Je pravděpodobné, že se domácí témata vrátí do volební kampaně 2004 a získají si opět ústřední postavení. Válka s terorismem nejspíš zůstane jedním z hlavních zahraničně-politických témat. Od pádu Sovětského svazu se opět staly mezinárodní problémy zásadním

Na závěr si shrňme, ve volbách 2004 je v sázce stranická kontrola nad Sněmovnou a Senátem vzhledem k velmi napjaté rovnováze mezi dvěma velkými stranami, která přetrvává už posledních deset let. A je tedy v sázce hodně i pro celou americkou demokracii, jelikož směr, jakým se bude politika ubírat, se

Nahoře: Členové Sněmovny reprezentantů přísahají 7. ledna, 1997, když 105. Kongres zahajuje svoji činnost.

Vlevo: prezident George W. Bush přednáší svůj první projev před společnou schůzí obou komor Kongresu, 27. února 2001.

PRŮZKUMY, KOMENTÁTOŘI A VOLBY 2004

AUTOR: JOHN ZOGBY

Mnoho Američanů miluje politické průzkumy. Jiní je spíše nenávidí. Ti, co průzkumy milují, si oblíbili politikou hru – kdo vede, kdo má šance zvítězit, kdo je nejoblíbenější v oblasti zdravotnictví, a kdo v ekonomice. Tito „politici narkomani“ velmi pečlivě sledují průběžné hodnocení výkonu prezidentů, guvernérů a starostů. A mnoha voličům se nejspíš líbí i představa propojení s ostatními členy jejich komunity a s celým národem. V době, kdy se stále více Američanů separuje ve svých pracovních kójech a na svých dlouhých cestách do práce a z práce, pomáhají výzkumy veřejného mínění občanům uvědomit si, v jakém jsou vztahu k ostatním a k celé národní komunitě.

Profese člověka řídicího výzkumy veřejného mínění je velice kontroverzní. Jsme často nařčeni z toho, že zacházíme mnohem dále, než abychom jen měřili posuny veřejného mínění ohledně témat a kandidátů voleb, že manipulujeme voliči a máme tu ohromnou moc autority, která vládne poddajným voleným úředníkům, a která ovlivňuje

i samotnou účast voličů, potažmo výsledek voleb. Ale po dvaceti letech zkušeností z praxe odborníka průzkumů veřejného mínění jsem došel k poznání, že ti, co protestují nejhlasitěji proti průzkumům veřejného mínění, jsou ti, kteří jsou schopni kdykoli citovat ta nejnovější čísla z těchto průzkumů.

VEŘEJNÉ PRŮZKUMY DŘÍVE A NYNÍ

Byly doby, kdy hlavní scénu ovládaly dvě nebo tři společnosti věnující se průzkumům veřejného mínění. V dnešní době rychlých informací, internetu, a celodenních zpravodajských kabelových televizí jsou mezery mezi zprávami vyplňovány objednanými i nevyžádanými výzkumy veřejného mínění z mnoha zdrojů.

Zatímco první průzkum veřejného mínění byl proveden v roce 1824 místními novinami ve městě Harrisburg, ve státě Pennsylvania, nezávislé průzkumy se staly hlavním zdrojem informací novinářského pokrytí politických kampaní až ve 30. letech minulého století. První skutečně moderní politické průzkumy veřejného mínění jsou spojené s takovými jmény jako Gallup and Roper, později se k nim připojila další všeobecně známá jména jako jsou Sindlinger, Yankelovich, a Harris. Navíc už v letech 1970 všechny tři velké americké televizní stanice nabízely své průzkumy týkající se prezidentských kampaní, a brzy poté i důležitých celostátních kampaní na místa guvernérů a křesla v Kongresu U.S.A.

Mediální průzkumy, vedené jménem zpravodajské stanice a tiskového partnera (např. CBS/New York Times, ABC/Washington Post, NBC/Wall St. Journal), se liší v mnoha ohledech od soukromých průzkumů prováděných na objednávku kandidátů a politických stran, a staly se důležitou součástí politických procesů. Hlavním rozdílným rysem je fakt, že výzkumy mediální jsou veřejné a mají především informovat

Odshora dolů: Muž čte Chicago Tribune, 1. května, 1968, oznamující rozhodnutí prezidenta Johnsona, že se nebude ucházet o znovuzvolení. Demokratický prezidentský kandidát, Eugene McCarthy hovoří se studenty na Cleveland's Case Western Reserve University v dubnu 1968.

voliče o tom, kteří kandidáti zrovna mají nejvyšší počet bodů v politickém boji. Jsou nastaveny neutrálně a jsou nezávislé. Taková objektivita je velice důležitá, protože kandidátům zabráňuje zneužívat a manipulovat svými soukromými průzkumy mínění. Například by kandidát mohl tvrdit, že jeho vlastní průzkumy ho staví do čelní pozice, zatímco selský rozum napovídá, že tomu tak není. V průběhu dalších desítek let začaly nezávislé politické průzkumy veřejného mínění ukazovat

Vlevo: Delegáti republikánského nominačního sjezdu podpořili prezidentskou kandidaturu senátora Roberta Dolea, San Diego, 1996.

William Howard Taft
republikán
(1909–1913)

Vpravo: Mediální pracovníci připravují internetovou stránku na nominačním sjezdu Demokratické strany, 17. srpna 2000, Los Angeles.

objektivní pohled na předvolební klání, nabízet hodnocení slabín a silných míst každého kandidáta a také zpracování a hodnocení demografických skupin podporujících každého kandidáta. Takové nezávislé průzkumy umožňují reportérům a redaktorům psát a připravovat řádná hodnocení stavu kampaně.

Určitý druh transparentnosti, který je vlastní nezávislým průzkumům, je velice užitečnou službou čtenářům a divákům. Ale i nezávislý průzkum může být problematický. V roce 1996 byl úřadujícím prezidentovi, Billu Clintonovi, vyzyvatelem ve volbách do Bílého domu republikánský hlavní představitel Senátu, Bob Dole. Zatímco většina průzkumů ukazovala, že Dole během kampaně zaostával o celých 25 bodů, moje výzkumy pro agenturu Reuters vykazovaly mnohem těsnější výsledky, snad mezi 7 až 12 body rozdílu. V tomto předvolebním boji se ovšem mediální pokrytí kampaně řídilo průzkumy hlavních novin a jiných organizací. Proto se o Bobu Doleovi den za dnem hovořilo jako o kandidátovi, jehož preference se velmi těsně pohybovaly za preferencemi stávajícího prezidenta jen o „pouhých 25 bodů“. Když se jako základ pro mediální pokrytí kampaně používají jen takové nevyvážené průzkumy, tak mohou závažně zdeformovat zpravodajství, nabízet výsledek a stát se pak jen samoučelnou věštbou. Také to příliš nepomáhá kandidátovi získat peníze a odpovídající spravedlivou pozornost.

Znamená to, že předvolební průzkumy veřejného mínění ovlivňují účast voličů a/nebo volební výsledky? Většinou by stručná odpověď zněla, ne. Ačkoli informování o klání Dole-Clinton způsobilo vážné problémy senátoru Doleovi, tak neexistuje pádný důvod domnívat se, že by jinak mohl ve volbách zvítězit. Také neexistuje jasný důkaz o tom, že jakýkoli kandidát v konkurenčním boji prohrál, protože mu průzkumy veřejného mínění dávaly malé šance.

Nicméně jsou i lidé, kteří prohlašují, že jsme dnes zahlceni průzkumy veřejného mínění, nazývají to tzv. poll-ution (znečištění průzkumy veřejného mínění). Poukazoval jsem na celodenní kabelové zpravodajské stanice a jejich potřebu něčím vyplnit velké pauzy mezi zprávami. A to je jedna z příčin rozšíření politických průzkumů mínění. Pouhá konkurence mezi

pouhých 500 dospělých občanů Spojených států. I když tyto „noční kontakty“ spíše dokladují rychlý přehled o veřejné reakci, tak odborníci věří, že jsou takové průzkumy nespolehlivé.

V první řadě je vzorek pouhých 500 občanů příliš malou skupinou pro seriózní zkoumání země s populací čítající 280 milionů lidí. V 95ti procentech případů to může s tolerancí 4,5%,

jednotlivými mediálními společnostmi je pochopitelně dalším faktorem. V roce 2000 bylo provedeno minimálně 14 velkých nezávislých průzkumů veřejného mínění během volební kampaně, a ani jejich výsledky nebyly vždy konzistentní. Voliči by si neměli stěžovat, protože si mohou vybrat, a měli by být dobrými spotřebiteli při sledování výsledků průzkumů, stejně jako při koupi auta nebo domu. Funguje několik základních pravidel pro sledování průzkumů veřejného mínění a zde následuje můj průvodce pro dobrého konzumenta průzkumů.

VELIKOSTI VZORKŮ A TOLERANCE OMYLU

Někdy se provádějí rychlé průzkumy mínění po významné události, jako je například prezidentův výroční projev o stavu Unie nebo debata mezi kandidáty na politický úřad. Takové průzkumy se často provádějí během jedné noci, aby byly k dispozici pro ranní vydání následující den a uvádějí vzorek

skutečně odpovídat, ale není to dostačující v prezidentských nebo jiných důležitějších státních volbách. Podle mého názoru je 500členný vzorek příliš malý na to, aby mohl vytvořit statisticky významnou podskupinu, kterou vyžaduje analýza voleb na národní nebo i jen státní úrovni větších velikostí.

Roli zde hrají i další metodologické problémy. Takový noční vzorek lidí znamená, že široké zastoupení populace nemusí být vůbec doma. Zatímco odborníci přiřadí svému vzorku určitou statistickou závažnost, aby adekvátněji odpovídal demografickému rozložení populace, tak takové vyvažující procedury většinou nemohou vykryt skupiny, které jsou jen velice málo zastoupeny. Například takový noční průzkum mohl podstatným způsobem pomínout hlas Afro-Američanů. Nebo jinou noc mohlo být kontaktováno příliš mnoho Afro-Američanů ze států Nebraska nebo Kansas, ale málo z New Yorku, Mississippi nebo South Carolina.

Další problém společný všem rychlým průzkumům je skutečnost, že mohou zkoumat „dospělé“ místo „pravděpodobných voličů“. A demografické složení takových dvou skupin může být velmi odlišné. Zkoumání vzorku „dospělých“ obecně zahrnuje větší počet menšin, lidí z domácností s nízkými příjmy, a členů odborů. Vzhledem k tomu, že tyto skupiny jsou převážně stoupenci Demokratické strany a jejich kandidátů, může nadměrný počet takových respondentů ve vzorku pokrývit výsledek výzkumu.

Udělejme si představu o běžné velikosti a složení vzorku. Kvalitní celonárodní průzkum veřejného mínění ve Spojených státech zkoumá názory minimálně 1000 pravděpodobných voličů a vykazuje maximální toleranci omylu plus, minus tři body.

KDYŽ VÍTEZSTVÍ NENÍ SKUTEČNÝM VÍTEZSTVÍM

Stejně jako Mona Lisa nebo jakákoli literatura, tak i důkladný průzkum veřejného mínění není imunní vůči nejruznějším interpretacím. Také si vytváří určité předpoklady pro reportéry a komentátory, kteří je čtou. Tímto způsobem autor veřejného průzkumu spolu s jeho komentátorem vytvářejí onoho nedefinovatelného živočicha známého jako „mínění širokých vrstev“, veřejné mínění. A obě skupiny mají velmi rády kandidáty, kteří se tohoto veřejného mínění nebojí. A historie je plná kandidátů, kteří vystupovali z davu, a šli proti trendům popsaným ranými průzkumy.

Dobrym příkladem je případ senátora Eugena McCarthyho a jeho tažení proti válce ve Vietnamu během volebního boje proti prezidentu Lyndonu Johnsonovi v roce 1968. Ačkoli se v Americe rozmáhaly protiválečné postoje, tak se nikdo nedomníval, že by téměř neznámý senátor ze státu Minnesota mohl rozjet skutečnou kampaň ohrožující prezidenta Johnsona. Když se ovšem přepočítávaly hlasy v prvních

primárkách (New Hampshire), tak McCarthy posbíral neuvěřitelných 41% hlasů proti 49% prezidenta Johnsona. Ačkoli prezidentovo jméno nebylo ani na hlasovacích lístcích a ti, kdo ho chtěli volit, museli jeho jméno sami dopsat, tak analytici rozhodli, že McCarthy natolik překonal všechna očekávání předvolebních průzkumů, že ho prohlásili za vítěze. Toto „vítězství“ McCarthyho šokovalo politický svět a, za dva týdny na to se prezident Johnson rozhodl z voleb odstoupit.

Podobné vítězství, z pohledu komentátorů, se odehrálo ve státě New Hampshire v demokratických primárkách v roce 1972. Senátor George McGovern ze Severní Dakoty, který si 1968 krátce oblékl protiválečný kabát, a potom vedl reformní hnutí v Demokratické straně, byl vyzyvatelem jasně favorita na prezidentskou nominaci, senátora Edmunda Muskieho. Vlastní průzkumy senátora McGoverna ukazovaly, že by mohl přesáhnout 40% hlasů v primárkách v New Hampshiru; rozumně tyto odhady pro média snížil a tvrdil, že by byl šťastný

s 35%. Když nakonec získal 43% a Muskie 48%, tak tisk prohlašoval, že (stejně jako v roce 1968) vyzyvatel překonal všechna očekávání analytiků, a tak vlastně „zvítězil“. Stejně jako v roce 1968 toto „vítězství“ dalo McGovernovi podle historiků ty největší možné výhody: média, peníze a impuls. McGovern úspěšně získal nominaci Demokratické strany, i když na-

konec ve všeobecných volbách byl naprosto poražen Richardem Nixonem.

V roce 1976 byl bývalý guvernér státu Georgia, Jimmy Carter, nejprve washingtonským tiskem nazván „Jimmy Who“ (Jimmy Kdo). Ale jeho 28 procentní úspěšnost v New Hampshiru proti pěti známějším demokratickým kandidátům stačila na to, aby se protlačil na pozici favorita a konečného kandidáta.

Ze všech těchto případů vyplývá, že předvolební průzkumy mohou být využity k posílení pozice favorita, nebo k jejímu podlomení. Průzkumy ve skutečnosti stanovují kritéria pro pokrývání kampaní médií a pomáhají definovat všeobecné mínění týkající se očekávání výsledku voleb.

VÝZKUMY U VOLEBNÍCH MÍSTNOSTÍ

Výzkumy u volebních místností byly hlavním tématem amerických národních a státních voleb v sedmdesátých letech 20. století. Také byly prokazatelně těmi nejkontroverzněji- miprůzkumy, které se provádějí, protože se pokou-

šejí předpovědět volební vítězství mimo volební místnosti, pouze na základě rozhovorů s lidmi, kteří právě volili. Takové výzkumy se nechvalně proslavily hlavně v prezidentských volbách 2000, kdy byly zneužity televizními stanicemi, které se dopustily ne jednoho ale hned dvou nesprávných předpovědí vítězství hlasování na Floridě.

Nicméně, výzkumy výsledků u volebních místností jsou vel-

Woodrow Wilson
demokrat
(1913–1921)

Zprava doleva: Republikáni v Texasu sledují společně první televizní debatu Ala Gorea a George W. Bushe roku 2000. Žena v Los Angeles vyplňuje dotazník volebního průzkumu po hlasování v primárkách.

ice důležitým nástrojem, pokud se používají správně, pro odborníky zabývajícími se průzkumy, pro tisk a pro akademiky. Kromě toho, že předpovídají vítěze voleb hned večer po jejich skončení, tak poskytují analytikům a politologům podrobnosti o tom, jak hlasovaly jednotlivé demografické skupiny a jaké byly důvody jejich volby. Také analytikům pomáhají vyvinout modely volební účasti pro další volby,

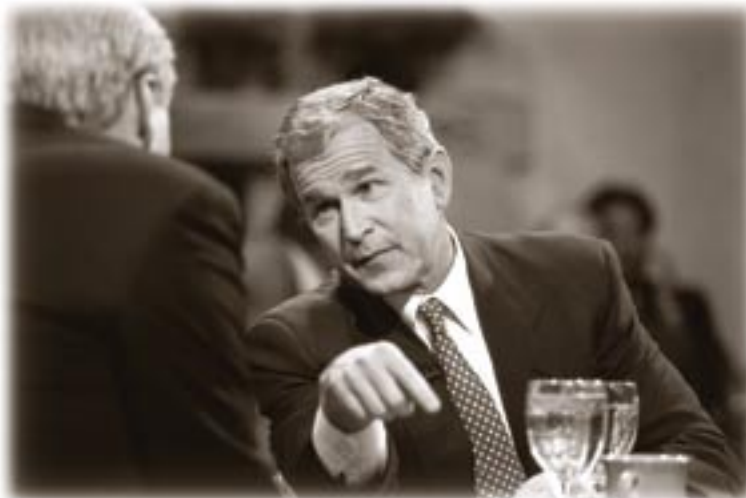
strany, tak to není tak velký problém, ale v případě těsného výsledku může být chyba o jeden či dva body hrozným omylem. Na základě předvolebních průzkumů a průzkumů u volebních místností v průběhu volebního dne roku 2000 nebylo pro televizní kanály legitimně možné provést odhad, zda na Floridě zvítězil George W. Bush nebo Al Gore před tím, než byly sečteny všechny hlasy. Snaha získat předpovědi jako první

JSOU PRŮZKUMY VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ V KRIZI?

V poslední době se hodně hovoří o tom, že se snižuje procento respondentů průzkumů. Když jsem v této profesi začínal, tak průměrné procento úspěšnosti získávání odpovědí bylo 65%, tzn. ze tří oslovených po telefonu souhlasili dva s účastí na výzkumu. Dnes je tato úspěšnost zhruba na 30 procentech a v některých velkoměstech je dokonce ještě nižší. Někteří komentátoři s oblibou tvrdí, že díky tomu je fenomén průzkumu veřejného mínění je mrtev. Není tomu tak. Nižší úspěšnost při získávání odpovědí pouze znamená, že průzkum bude trvat déle, ale vždy je možné získat kvalitní vzorky obyvatel.

Již se udělalo hodně rozruchu kolem agentur, které se věnují průzkumům veřejného mínění včetně mé společnosti, a kolem toho, že jim unikají některé důležité faktory voleb. My jsme ale všichni stále schopni mít adekvátní výsledky i s tolerancí statistické chyby. Domnívám se, že mít rozumná očekávání ohledně informací, které průzkumy mohou a nemohou dodat, spolu se zdravým skepticismem konzumenta politické informace je ten nejlepší přístup v době, kdy se mají konat další významné volby v roce 2004. ■

Vpravo: Kandidát George W. Bush se objevuje v televizní talk show „Hardball with Chris Matthews“ během své prezidentské kampaně.

Dole: George W. Bush v televizní talk show s novináři „Meet the Press“.

neboli získávají tak povědomí o tom, jaká část jednotlivých demografických skupin se pravděpodobně dostaví k příštím volbám. Tato informace je nezbytná pro to, aby příští vzorky voličů byly dostatečně reprezentativní pro politické průzkumy.

Ale výzkumy výsledků u volebních místností se stávají problematickými, když se použijí k určování vítěze. Bez ohledu na to, jak je proces výběru vzorku pro takový průzkum dobrý, tak je to stále takový vzorek, který nezbytně zahrnuje statistickou chybu. Pokud jsou výsledky voleb jednoznačným vítězstvím jedné nebo druhé

přebila tlaky o získání předpovědi správné.

Tento pohled se může zdát divný z pera profesionála věnujícího se průzkumům veřejného mínění, ale domnívám se, že selhání výzkumů výsledků u volebních místností v listopadu 2000 bylo užitečnou lekcí. Jednoduše nepotřebujeme vědět, kdo vyhrál volby těsně před tím, než jsou zveřejněny oficiální výsledky. Volebnímu procesu by lépe posloužilo, kdyby se tyto výzkumy využívaly pouze ke zjišťování toho, kdo se voleb účastnil a proč hlasoval, tak jak hlasoval.

Analytik John Zogby je prezidentem a generálním ředitelem společnosti Zogby International, agentury zabývající se průzkumy veřejného mínění, založené v roce 1984. Jeho společnost provádí výzkumy mimo jiné pro agenturu Reuters a pro televizi NBC. Zogby je autorem publikace Rozhodnutí 2002: proč se zvítězili republikáni (Decision 2002: Why the Republicans Gained). Více informací o jeho přípravě a vzdělání získáte na internetové stránce www.zogby.com

Warren G. Harding republikán (1921–1923)

FINANČNÍ POZADÍ KAMPANĚ

AUTOR: JOSEPH E. CANTOR

Přední američtí politici jednou prohlásili, že „peníze jsou mateřským mlékem politiky.“ Není na tom nic překvapujícího vzhledem k tomu, že americká demokratická forma správy je založená na svobodných a otevřených volbách, a na tradici pluralismu, jehož prostřednictvím konkurenční zájmy soupeří o vliv na veřejné záležitosti. Tato charakteristika je zvláště vhodná v dnešní době, protože rozsah voličstva nutí spoléhat se v komunikaci s voliči, minimálně ve volbách do významnějších úřadů, na masmédiu. Vysílací čas je efektivní, ale drahý způsob, jak oslovit masové publikum.

Kandidáti do veřejných úřadů se ve Spojených státech pochoptitelně spoléhají na čtyři zdroje financování kampaně: (1) individuální přímé příspěvky občanů; (2) vlastní politická strana; (3) zájmové skupiny, nejčastěji skrze politické akční výbory (PAC); a (4) osobní a rodinné zdroje. Pátý zdroj, veřejné fondy, jsou také ve volbách k dispozici, zvláště pro prezidentské volby, už od 70. let.

Stále rostoucí závislost na vysílacích médiích a profesionalizace politiky vedla k růstu nákladů na předvolební kampaně. Kandidáti na post prezidenta v roce 2000 utratili 607 milionů dolarů během kampaně, zatímco kandidáti do Kongresu vydali na kampaně přibližně jednu miliardu dolarů. Průměrný vítěz-

ný kandidát do Senátu U.S.A. ten rok utratil 7,4 milióny dolarů a průměrný vítězný kandidát do Sněmovny reprezentantů utratil 849 tisíc dolarů. Výdaje jednotlivých kandidátů se nicméně stále menším procentem podílejí na celkových výdajích na ovlivnění výsledku voleb, protože strany a zájmové skupiny hrají stále důležitější roli v přímé komunikaci s voliči.

Politické strany a zájmové skupiny už tradičně soustřeďují své zdroje především na finanční podporu kandidátů, kteří peníze vydávají na kontakt s voličem, přesvědčují voliče pomocí reklamy, poštovní komunikace apod. a snaží se zajistit účast voličů ve volbách, aby se skutečně do volebních místností dostavili a odvezdali svůj hlas. V současných volbách přispívají jak politické strany, tak zájmové skupiny, přímo favorizovaným kandidátům a utrácení peníze přímo na to, aby maximalizovaly svůj vliv na výsledek voleb. Tento fenomén komplikuje monitorování toku peněz ve volbách a ztěžuje politickým činitelům možnost najít způsob regulace peněz kromě přímé kontroly kandidátů.

Kritici dlouho tvrdili, že vysoké výdaje v amerických volbách spolu se spoléháním se na soukromé zdroje vyvolávají obavy z nepřijatelného vlivu bohatých donátorů a zájmových skupin na veřejné záležitosti. Navrhovaná řešení obvykle obsahují větší regulace peněz v politice, počínaje lepší transparentností, která by zlepšila veřejnou informovanost o financování voleb, a tím zabránit „partikulárním zájmům,“ aby se stavěly proti prosazování veřejných zájmů. „Reformátoři“ měli silné protivníky v těch, kteří považovali volební výdaje za odpovídající cenám zboží a služeb v současném hospodářství a odpovídající velikosti vládních rozpočtů. Tito pozorovatelé vidí volební výdaje jako cenu, kterou demokracie platí za volební soutěžení, a vysoké příspěvky a výdaje zájmových skupin jako soudobé vyjádření dlouholeté-

ho amerického pluralismu. Soudní moc často připomíná ještě další problém spojený s regulováním financování kampaní, zda restrikce příjmů a výdajů na volební kampaně neúměrně nezasahuje do ústavního práva dárce na svobodu projevu na politické scéně.

Lze říci, že současný systém financování amerických voleb-

Vlevo: Sen. Russ Feingold, D-Wis. (vlevo), a sen. John McCain, R-Ariz. (vpravo), hovoří s tiskem před budovou Federálního nejvyššího soudu v září 2003, v průběhu soudního procesu ohledně ústavnosti reformního zákona McCain-Feingold.

Dole: Posl. Marty Meehan, D-Mass. (vlevo), a posl. Chris Shays, R-Conn. (vpravo), oslavují úspěšně hlasování ve Sněmovně reprezentantů ohledně reformy zákona o financování kampaní v březnu 2002.

ních kampaní spojuje filozofii reformátorů, obhájců existujícího systému a soudních výnosů, které stanovily měřítko pro vládní regulace. Reflektuje jak zákony, které byly vydány a potvrzeny, tak cestu, jakou se ubírala americká politika.

ROZDÍLY V POLITICKÝCH SYSTÉMECH DEMOKRACIÍ

Srovnání amerického systému financování voleb s ostatními demokraciemi nám pomůže pochopit některé specifické aspekty politického systému Spojených států.

VOLBY ORIENTOVANÉ NA KANDIDÁTY

Nejprve je to odchýlení Ameriky od parlamentního systému, který přijala většina demokracií a který dělá z politických stran hlavního aktéra procesu voleb a správy země. Během voleb hrají strany v Americe důležitou roli, jsou ale mnohem méně důležité, než tomu bylo dříve, před všemi reformami a změnami, které proběhly ve 20. století.

Calvin Coolidge republikán (1923–1929)

Herbert Hoover
republikán
(1929–1933)

Franklin D. Roosevelt
demokrat
(1933–1945)

Spojené státy mají, s jeho výhodami i nevýhodami, volební systém orientovaný na kandidáty a jejich osobnost. Kandidáti jsou spíše samostatnými činiteli, jejichž kariéra ani nominace nezávisí na stranických úřednících, ale na voličích v průběhu primárek. Tato samostatnost má některé užitečné dopady ve smyslu větší otevřenosti a zodpovědnosti, ale určitě to vyvolává také větší volební výdaje, protože kandidáti potřebují téměř samostatný volební štáb a finanční zdroje pro svoji kampaň. Stejně tak se někteří současní voliči pyšní tím, že se neřídí stranickou nálepkou, ale hlasují „pro lidi, a ne pro strany“ a tím ještě více zatěžují kandidáty nutností účinně komunikovat, coby veřejná osoba.

PRVNÍ DODATEK

Dalším specifickým aspektem amerického politického systému je silné postavení přesně definovaného práva na svobodu projevu a svobodu shromažďování, zaručeného Prvním dodatkem Ústavy Spojených států. Je úkolem soudní složky rozhodnout, zda schválené zákony jsou v rozporu s tímto právem. Ve svém zásadním rozhodnutí z roku 1976, tzv. případ Buckley versus Valeo, Federální nejvyšší soud zrušil omezení týkající se obnosů, které mohly být vydány v kampaních, politickými stranami a zájmovými skupinami na komunikaci s voliči, zatímco povolila restrikce zdrojů, ze kterých mohou účastníci voleb čerpat své finance. Soud prohlásil, že omezení objemu výdajů na komunikaci s voliči vytváří neoprávněné restrikce svobodě projevu. I když soud si byl vědom toho, že omezení zdrojů (tj. příspěvků) také obsahuje určité okleštění svobody projevu, tak uznal, že rozumné limity mohou být oprávněné díky potřebě vlády chránit systém před skutečnou i zdán-

livou korupcí, která ze vztahu „půjčka za oplátku“ mezi kandidáty a dárci jejich kampaní může vzejít. Postavením práva na finanční výdaje a práva na svobodu projevu na roveň, a rozlišením mezi penězi kandidátovi věnovanými a penězi kandidátem vydanými, toto a ještě následná nařízení vydaná nižší soudní instancí, to vše mělo hluboký vliv na tok peněz a jeho úpravu v americké politice.

VLÁDNÍ PODPORA POLITIKY

Ostatní demokracie mnohem častěji používají veřejné zdroje k financování voleb a to je jeden z dalších rysů, ve kterých se americká demokracie liší. Vládní podpora stranám je na mezinárodní scéně naprosto běžná a právo na vysílací časy zdarma je často zajišťováno státním vlastnictvím významných vysílacích společností, a ve Spojených státech tomu tak není. Kombinovaný efekt přímých subvencí a volného vysílacího času zmenšuje tlak na politiky, aby se sami snažili získat finance na kampaň.

Někteří Američané už dlouho preferují podobný systém vládní podpory volebním kampaním, i volných vysílacích časů za sníženou taxu, které by byly zákonem vyžadovány na soukromých vysílacích společnostech. A podařilo se jim některé představy i prosadit. Nicméně tyto postupy se setkávají s odporem především založeným na filozofických argumentech (neboli, vyžadovat od daňových poplatníků, aby podporovali kandidáty, které nehodlají volit), ale také na praktických argumentech (jak navrhnout naprosto spravedlivý systém financování kampaní).

Podporovatelé veřejného subvencování kandidátů uspěli v sedmdesátých letech minulého století a schválili takové postupy pro volby prezidentské a pro některé státní a místní volby také, ale nikoli pro volby do amerického Kongresu. Od roku 1976 získávají prezidentští kan-

didáti velkých stran automaticky nárok na podstatnou subvenci na kampaň ve všeobecných volbách (67 miliónů dolarů v roce 2000 pro oba kandidáty, tj. pro republikána George W. Bushe a demokrata Ala Gorea). Strany získávají podporu také na své nominační sjezdy a, v primárkách, jsou k dispozici vládní zdroje, které vyrovnávají nízké individuální dary kandidátům.

Výměnou za získání financí musí kandidáti souhlasit s omezením výdajů na kampaň, s čímž Nejvyšší soud souhlasil, protože šlo o dobrovolné rozhodnutí. Účinnost těchto opatření byla ale narušena možností jednotlivců a skupin, kteří mají zájem, financovat kandidáty legálním způsobem, nicméně překračující limity dané federálním zákonem („soft money“, diskutovaným níže).

HLAVNÍ PRINCIPY FEDERÁLNÍHO ZÁKONA

Od sedmdesátých let minulého století ovládají federální zákon o financování kampaní tři hlavní principy a jsou platné pro všechny prezidentské volby a pro volby do Kongresu. (Každý z 50 států má svá vlastní pravidla pro státní a místní volby.) Jedná se o následující principy.

ZVEŘEJNĚNÍ FINANČNÍCH AKTIVIT

Veřejná viditelnost peněz ve volbách, umožňující kontrolu opozičními stranami a kandidáty nebo médii, se považuje za největší odstrašující prostředek možné korupce, ke které by mohlo dojít skrze příspěvky a výdaje. Ve svém principu, vládní nad tímto aspektem vládního nařízení konsensus. Na federální úrovni se jedná o zpracování periodických zpráv, které mají shrnout součty a detailní sestavení položek k sumám nad 200 dolarů.

ZÁKAZY TÝKAJÍCÍ SE ZDROJŮ FINANCOVÁNÍ

Korporacím, národním bankám a dělnickým odborům je už dlouho zakázáno používat finance ze svých pokladen, firemních zisků a odborářských příspěvků k ovlivňování federálních voleb (ačkoli mnoho států takové zdroje ve svých volbách povoluje). Tyto entity ale mohou vytvořit politické akční výbory, aby získaly dobrovolné příspěvky od vedoucích pracovníků a akcionářů, nebo členů odborů adekvátně. Tyto fondy mohou být použity ve federálních volbách, a tak zajistit vliv sponzorujících korporací a odborů. Ve všech amerických volbách je také zakázáno sponzorovat kampaně penězi expatriotů.

OMEZENÍ ZDROJŮ FINANCOVÁNÍ

Federální zákon omezuje částky věnované kandidátům, stranám a skupinám figurujícím ve federálních volbách, ať už jde od individuální příspěvky, PAC nebo stranické peníze. Jednotlivec může věnovat až 2000 dolarů kandidátovi v jedné volbě a celkem 95 000 dolarů všem kandidátům, stranám a výborům PAC vždy v jednom dvouletém volebním cyklu. Výbor PAC může věnovat v každých volbách jednomu kandidátovi 5000 dolarů, ale nemá žádné omezení týkající se celkové částky věnované všem kandidátům jednou entitou.

STIMUL REFORMY FINANCOVÁNÍ KAMPANÍ

Reforma financování kampaní se stala, díky problémům, které spojení peněz a politiky přináší, stálým tématem diskusí ve Spojených státech. Po celá osmdesátá a devadesátá léta minulého století se obhájci reformy neúspěšně snažili zpřísnit regulace schválené v letech 1970, tak aby se snížila role a důležitost peněz v politickém systému.

Zákon, který byl nakonec schválen v roce 2002, se nakonec velice málo podobal svým předchůdcům. Zatímco se tato pravidla snažila zlepšit existující

tující federální regulační systém, cílem Reformního zákona z roku 2002 o vedení kampaní, schváleného oběma stranami, a známého jako BCRA nebo McCain-Feingold podle dvou senátorů, kteří jej podporovali, je tento systém zachovat. Do federálního zákona se snaží zahrnout ty aktivity, o kterých se jeho navrhovatelé domnívali, že obcházejí federální zákon o financování kampaní.

Od počátku osmdesátých let 20. století začaly národní politické strany získávat částky značně překračující to, co bylo technicky povoleno ve federálním zákonu, i když to oficiálně nebylo na federální volby jako takové. Návrat „zazobanců“, mocní a bohatí přispěvatelé podle všeho vládli v rámci reformy z let 1970, předznamenal nárůst tzv. „pružných peněz“ do amerických voleb. Tento výraz označuje fondy, které jsou získávány a vydávány mimo rámec federálních volebních předpisů, které ovšem mají minimálně nepřímý vliv na výsledek federálních voleb (na rozdíl od „pevných peněz“, které jsou získávány a utráceny s ohledem na federální volební zákon).

Pochopitelně, tyto dary v rámci „pružných peněz“, a v sumách, jako ze zdrojů zakázaných ve federálních volbách, byly rozdělovány do státních stranických organizací, aby mohly být použity na akce pro řadové voliče a akce mobilizující další voliče. Subvencování takových akcí nezbytně podporuje snahy federálních kandidátů, stejně jako má podporovat kampaně do státních a místních úřadů, na kterou je údajně namířeno. Navíc, úsilí o získání financí organizované

Odshora dolů: Demokratický kandidát na guvernéra, John Baldacci, mluví se svými stoupenci v červnu 2002, v Augustě, stát Maine. Volební boj 2002 byl ve státě Maine první, kdy kandidáti obdrželi veřejné finance na své kampaně. Prezident Bush mává svým stoupencům při získávání financí v Los Angeles v červnu, 2003. Republikánský guvernéř státu New York, George Pataki, podává ruku své stoupence během kampaně za získání financí.

národními stranickými činiteli, a federálními kandidáty, naznačuje, že tyto příspěvky měly především pomoci federálním kandidátům.

Nicméně teprve v průběhu národních voleb 1996 se rozšířilo přesvědčení, že se regulační systém hrotí. Nejen, že ten rok strany mimo tento systém získaly 900 miliónů dolarů, ale zájmové skupiny a politické strany objevily další způsob, jak ovlivnit federální volby vně federálních restrikcí – obhajování témat spojených s volbami. Tato forma financování vně federálního zákona spočívá v projevech, které probírají postoje kandidáta v souvislosti s určitým problémem nebo tématem, ale bez zjevného zdůrazňování porážky nebo volby jmenovitých kandidátů.

Protože většina soudů nižší instance interpretovala nařízení Buckley v. Valeo s tím, že vyžaduje natolik zřetelnou formulaci, aby se předmětem vládních nařízení staly i tyto projevy, tak skupiny mohly zveřejňovat informace, které mohly být podně-

Harry S Truman
demokrat
(1945–1953)

Dwight D. Eisenhower
republikán
(1953–1961)

John F. Kennedy
demokrat
(1961–1963)

tem kladných nebo záporných názorů na veřejné činitele, kteří také náhodou byly kandidáty v nadcházejících volbách, aniž by podléhali federálnímu volebnímu zákonu. Ve volbách 1996 a následujících se odhadem utratily desítky milionů dolarů tímto způsobem, s tím že není možné určit přesné částky, protože bylo požadováno zveřejnění jen zlomku těchto výdajů.

VLIV ZÁKONA MCCAIN-FEINGOLD

Po roce 1996 reformátoři přesunuli svoji pozornost omezení výborů PAC a výdajů v kampaních a výdajů z veřejných zdrojů na vyplňování mezer v zákoně, o kterých se domnívali, že činí federální úpravu peněz pohybujících se v politice bezvýznamnou. Zákon McCain-Feingold z roku 2002 všeobecně zakazuje národním stranám a federálním kandidátům či úředníkům získávání těchto „měkkých peněz“ a stejně tak zakazuje státním a místním stranickým organizacím tyto peníze vydávat na aktivity, které jsou považovány za „aktivity federálních voleb.“ S ohledem na projevy týkající se obhajování některého tématu nový zákon vyžaduje zveřejnění všech politických sdělení hovořících o účinkování jasně identifikovaných federálních kandidátů v průběhu 30ti dnů primárních nebo 60ti dnů všeobecných voleb, a zakazuje sponzorování odbory či z firemních zdrojů.

V průběhu mnohaleté diskuse předcházející schválení zákona McCain-Feingold nad nimi neustále visela otázka ústavnosti. Nejspíš to bylo nevyhnutelné po zkušenostech z roku s nařízením Buckley v. Valeo, které za sebou zanechalo systém, nepředvídaný Kongresem, ale s dalece přesahujícími důsledky pro tok peněz ve federálních volbách. Čím více se blížilo uzákonění nové úpravy, tím se otázka ústavnosti stávala důležitější. Politická komunita, vzhledem k probíhající kampani voleb 2004 a politikům snažícím se přizpůsobit novému zákonu, netrpělivě očekává urychlené soudní přezkoumání nařízení McCain-Feingold zákonem.

2. května 2003 se začalo využívat první z těchto nařízeních, když Americký okresní soud okresu Columbia, v případě McConnell versus FEC, škrtnul paušální zákaz používání „pružných peněz“ národními stranami a jejich používání státními a místními stranickými organizacemi, ale podržel zákaz veřejných projevů, které by mohly přímo ovlivnit federální volby, stejně jako zákaz sbírání těchto peněz federálními kandidáty a úředníky. Dále Soud zrušil nařízení regulující všechny vysílané reklamy týkající se federálních kandidátů, s časovým omezením, ale překvapil pozorovatele tím, že ponechal nařízení čerpající z mnohem subjektivnějšího kritéria, zda tato reklama podporuje nebo oponuje některému z federálních kandidátů, bez ohledu na to, kdy byla vysílána. Toto nařízení bylo později zastaveno, aby se zabránilo zmatku těch, kteří už zahájili volební kampaň 2004, a rozhodnutí odloženo Nejvyšším soudem, který vyslechne ústní zdůvodnění v září.

Bude Nejvyšší soud následovat svůj obecně zažitý vzor od rozhodnutí v případě Buckley v. Valeo a zamítne pak rozšíření nového zákona do oblasti svobody projevu? Nebo se nechá přesvědčit objemným důkazním materiálem a lety zkušeností s předchozím zákonem, že nebezpečí korupce a nadměrného vlivu bohatých jednotlivců a skupin může zajistit větší regulace, než jaké by v jiném případě dával přednost? Už nyní je jasné, že nadcházející rozhodnutí Federálního nejvyššího soudu bude mít zásadní dopad na příští úsilí o regulaci toku peněz v politice. ■

Joseph E. Cantor je odborníkem na americkou národní správu ve Výzkumném institutu Kongresu, v oddělení Kongresové knihovny. Svoji kariéru zde zahájil v roce 1973 po dokončení svých bakalářských studií na Johns Hopkins University. Specializuje se na financování kampaní od roku 1979 a v rámci této specializace také pomáhal sestavovat informace na toto téma pro Kongres a pomáhal analyzovat problémy s tím spojené, stejně jako návrhy na změnu odpovídajících zákonů.

Kalifornské státní shromáždění republikánů oznamuje vytvoření nového politického akčního výboru PAC v květnu 1999, aby zvýšilo účast latinskoamerických občanů ve federálních a státních politických procesech.

CAUCUS – jednání, zejména schůze lidí, jejichž cílem jsou politické nebo organizační změny. V americkém prezidentském systému toto slovo označuje shromáždění místních aktivistů jedné strany během prezidentského nominačního procesu. V „rozvrstveném“ caucus systému vybírají místní straníci aktivisté, kteří pracují na úrovni volebních okrsků, delegáty na krajské schůze, kde se zase volí delegáti do státních sjezdů. Tyto mítinky na státní úrovni vybírají delegáty na národní nominační sjezd své strany. Účelem caucus systému je naznačit, pomocí výběru delegátů, kteří prezidentští kandidáti mají nejvyšší preference u členů své strany. Jeho důsledkem je demokratizace prezidentských nominací, jelikož se o kandidátských preferencích rozhoduje na úrovni volebních okrsků, na začátku celého procesu.

DEBATA (debate) – diskuse mezi dvěma a více stranami problému. V americké politice posledních let se začalo toto slovo spojovat s televizními programy, v nichž všichni kandidáti na prezidentský post představi své vlastní názory i postoje strany během odpovídání na otázky novinářů nebo lidí z publika. Debaty mohou být také vedeny prostřednictvím rádia nebo během setkání se členy komunity, také se mohou uskutečnit na úrovni místní správy při volbě do místních úřadů.

DĚLENÍ HLASOVACÍCH LISTKŮ (ticket splitting) – odevzdávání hlasů kandidátům různých politických stran v rámci jedné voleb – hlasování pro demokratického kandidáta na prezidenta a pro republikánského kandidáta do senátorského křesla. Protože takoví voliči nehlasují pro kandidáty pouze jedné strany, tak se říká, že dělí své listky.

DOSTIHY (Horse race) – Používá se jako metafora pro volební kampaň, termín „dostihy“ vystihuje nejlépe vzrušení, které lidé cítí při sledování sportovní události. Také odkazuje na mediální pokrytí kampaní, které často upozorňuje na umístění kandidátů v průzkumech veřejného mínění, stejně jako se hovoří o pozici koní v dostihu, spíše než na jejich postoje a názory týkající se jednotlivých témat.

EFEKT NOMINAČNÍHO SJEZDU (convention bounce) – nárůst popularity prezidentského kandidáta v průzkumech veřejného mínění ihned po jejich nominaci na národních sjezdech Republikánské a Demokratické strany.

FAVORIT (Front-runner) – kandidát v jakýchkoli volbách nebo nominačním procesu, který je považován za nejoblíbenějšího a je pravděpodobně jeho vítězství.

FEDERAL ELECTION COMMISSION (FEC, Federální volební komise) – nezávislá regulační agentura, která řídí fungování a vynucuje si dodržování federálního zákona o financování kampaně. FEC byl založen dodatkem z roku 1974 k Federálnímu zákonu o kampani během federálních voleb z roku 1971.

FRONT-LOADING (používání silných zbraní hned na počátku voleb) – praxe plánování státních stranických schůzí a státních primárních voleb stále na dřívější data, s ještě větším předstihem před konáním všeobecných voleb. Tím, že přesunuly primárky na dřívější data v kalendáři, státy doufají, že propůjčí onu hybnou sílu jednomu nebo dvěma prezidentským kandidátům, a tím budou mít značný vliv na nominační proces každé strany.

KONZERVATIVNÍ (conservative) – jakýkoli náznak politického názoru od umírněného názoru vpravo od středu až po zcela pevný pravicový postoj. Jedna ze dvou hlavních politických stran ve Spojených státech, Republikánská strana, je obecně považována za více konzervativní. Politici konzervativci ve U.S.A. obvykle podporují ekonomické principy volného trhu a nízké daně, a nedůvěřují moci federální, oproti státní a místní, vlády.

LIBERÁLNÍ (liberal) – V americkém politickém spektru jsou „liberálové“ mimě nalevo od politického středu, nebo trochu více nalevo od politického středu. Ze dvou politických stran se Demokratická považuje za liberálnější, v dnešním slova smyslu. Politici liberálové mají sklon dávat přednost federální moci při nápravě vnímané sociální nespravedlnosti, ve sféře kulturní liberálové často podporují feminismus, práva menšin a důraz na svobodu osobního chování.

MĚSTSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ (town meeting) – neformální setkání funkcionáře nebo kandidáta na úřad se skupinou

lidí, většinou místních, kde vládne neformální a rovnostářská atmosféra a účastníci tohoto setkání mohou přímo klást otázky úředníkovi nebo kandidátovi.

NEGATIVNÍ REKLAMA (negative ads) – reklama, která se snaží přesvědčit voliče o tom, aby volili jednoho kandidáta, skrze hanění jeho oponenta, a to útočením na oponentův charakter nebo jeho postoje k tématům.

OBVOD JEDNOHO ČLENA (single-member district) – současné uspořádání voleb národních a státních zákonodárců ve Spojených státech, kdy v jednom legislativním obvodu je volen vždy jeden kandidát; vítězí kandidát s největším počtem hlasů. Tento systém umožňuje vítězství jedné strany vždy v jednom daném obvodu. Je pravým opakem systému proporčního, ve kterém se opírá s mnohem většími obvody a volí se zároveň více členů, kteří jsou vybíráni na základě poměru hlasů, který získala jejich strana.

PEVNÉ PENÍZE/PRUŽNÉ PENÍZE (hard money/soft money) – termíny používané k rozlišování financování kampaně, podle toho které je a které není upravované federálním zákonem o financování kampaní. Pevné peníze jsou zákonem regulované a mohou být použity na ovlivňování výsledku voleb, tj. obhajovat volbu určitého kandidáta. Pružné peníze tímto zákonem upravované nejsou a mohou se používat pouze na aktivity, které neovlivňují průběh voleb do národních úřadů, neboli na takové záležitosti jako kampaně týkající se registrace voličů, aktivity na utužení stranických organizací a administrativní náklady spojené s pomocí státním a místním kandidátům.

PLATFORMA (platform) – v kontextu americké prezidentské politiky tento termín odkazuje k formálně sepsaným principům a cílům strany, které jsou sestaveny a vydány v průběhu prezidentského nominačního procesu. V současné době stranické platformy ztrácejí na významu, protože se televize více soustředí na osobnosti kandidátů a hodnocení jejich vůdčích schopností.

PRÁVIDLO PROSTÉ VĚTŠINY (plurality rule) – metoda zjišťování vítězného kandidáta ve volbách. Prostá většina hlasů znamená, že celkový součet hlasů obdržených jedním kandidátem je větší než součet hlasů odevzdaných jeho oponentovi, ale často jde o procento menší než 50% hlasů.

Lyndon B. Johnson
demokrat
(1963–1969)

Richard M. Nixon
republikán
(1969–1974)

Gerald Ford
republikán
(1974–1977)

Jimmy Carter
demokrat
(1977–1981)

Neboli, pokud kandidát získá 30% hlasu, druhý také obdrží 30% a třetímu odevzdalo svůj hlas 40% voličů, pak třetí kandidát získal prostou většinu a vyhrává volby.

PRIMÁRNÍ VOLBY, PRIMÁRKY (primary election) – volební klání, které pořádá politická strana, aby vybrala svého kandidáta na konkrétní veřejnou funkci. Primárky se mohou konat na všech úrovních státní správy, včetně místních rozhodování o volbě starosty, okresní klání do Sněmovny reprezentantů, celostátní volby guvernéra nebo senátora, a také amerických prezidentských voleb. V „uzavřených“ primárkách mohou volit pouze registrovaní členové strany. V primárkách „otevřených“ mohou volit i voliči jiné strany (říká se jim „cross-over“ voliči).

Primárky v prezidentských volbách se konají na státní úrovni, aby bylo jasné, koho občané toho státu chtějí, aby za stranu kandidoval. Podle zákonů jednotlivých států odevzdávají voliči své hlasy přímo vybranému prezidentskému kandidátovi nebo delegátům, kteří jsou s onim kandidátem spojeni a hodlají mu odevzdat hlas na nominačním sjezdu. Státní primárky, pokud se konají na začátku politické sezóny, mohou někdy zarazit vedoucího prezidentského kandidáta v jeho dráze a prudce změnit preference a podpořit méně známého kandidáta. Je důležité upozornit, že primárky jsou alternativou systému stranických jednání (caucus) ve výběru kandidátů.

PROTESTNÍ HLAS (protest vote) – hlas odevzdaný kandidátovi třetí nebo menšinové strany bez skutečné viny ve zvolení tohoto kandidáta, ale indikující nespokojenost s kandidáty obou velkých politických stran.

PRŮBĚŽNÝ PRŮZKUM (tracking survey) – forma průzkumu veřejného mínění, která kandidátovi umožní sledovat vývoj nálady voličů v průběhu volební kampaně. Na zahajovací průzkum tazatel klade otázky stejnému počtu voličů v průběhu tří po sobě jdoucích nocí, například 400 voličům za noc, z celkového vzorku 1200 lidí. Čtvrtý večer tazatel položí otázky dalším 400 voličů, jejich odpovědi přidá k průzkumu a ty z první noci vypustí. Jak tímto stylem pokračuje dále, tak vzorek stále poskytuje konstantních 1200 odpovědí z předchozích tří nocí. Postupem času může štáb analyzovat data z celého průzkumu a sledovat efekt určitých akcí na postoje voličů.

REGIONALIZACE (regionalization) – 50 států Unie je neoficiálně rozděleno zhruba do šesti regionů, ve kterých mají státy určité jednotné geografické a kulturní rysy. Během prezidentských primárek „regionalizace“ vyjadřuje praktiky států z jednoho regionu, aby maximalizovaly vliv regionu na volební proces, například konáním primárek v jeden den.

ROZDĚLENÍ MOCI MEZI STRANY (divided government) – termín, který obvykle popisuje situaci, kdy prezident je členem jedné politické strany a alespoň jedna komora Kongresu (Senát nebo Sněmovna reprezentantů) je kontrolována opoziční stranou. Taková je i situace na státní úrovni, kdy jedna strana kontroluje úřad guvernéra a ta druhá zase státní legislativu. Rozdělení moci se v americkém politickém systému objevuje často. Její historický vliv měl odradit od radikálních změn a motivovat politiky obou stran ke kompromisům ohledně navrhované legislativy.

ROZDÍL MEZI POHLAVÍMI PŘI HLASOVÁNÍ (gender gap) – v současných volbách mají americké ženy tendenci volit podle jiných vzorců, než podle jakých volí muži, často dávají přednost demokratickému nebo republikánskému kandidátovi, nebo kandidátovi na liberálnější pozici politického spektra. Tisk nazval tento fenomén „gender gap“

„SOUND BITE“ – krátká, dobře citovatelná poznámka některého kandidáta na úřad, která se potom často opakuje ve zpravodajských relacích v rádiu a televizi.

SPINER (Spin doctor/spin) – mediální poradce nebo politický konzultant, který najímán volebním štábem, aby zajistil, že kandidát získá tu nejlepší možnou publicitu v jakékoli situaci. Například po debatě prezidentských kandidátů vyhledá každý poradce novináře, aby mohl vyzdvihnout všechny silné momenty kandidáta během debaty a pokud se přesvědčí novináře, a tím i veřejnost, že právě jejich kandidát byl „vítězem“ té debaty. Když tito mediální poradci provozují své umění, tak se říká, že „zamlžují“ nebo „berou faleš“ v dané situaci (to be „spinning“ or putting „spin“).

ŠOSY (coattails) – narážka na zadní díly („šosy“) pánského redingotu. V americké politice odkazují na schopnost oblíbených funkcionářů a kandidátů na úřad zvýšit díky

své popularitě šance na vítězství ostatních kandidátů stejné politické strany. O takovém kandidátovi se říká, že dotáhl ostatní k vítězství „na svých šosech.“

TŘETÍ STRANA (third party) – jakákoliv politická strana ve Spojených státech, která není jednou z oněch dvou silných stran ovládajících politiku U.S.A. od minulého století (Republikánská strana a Demokratická strana).

VOLBY V MEZIOBDOBÍ (midterm election) – volby na obsazení křesel v Senátu U.S.A. a ve Sněmovně reprezentantů, které se konají v průběhu prezidentského období, po dvou letech ze čtyř, po které trvá úřadování prezidenta v jednom období. Výsledky se někdy hodnotí jako veřejné referendum o prezidentském výkonu za první dva roky ve funkci. Volby v mezidobí rozhodují o některých členech Senátu a o všech poslancích ve Sněmovně, stejně jako o mnoha státních a místních úřednících.

VOLITELÉ, SBOR VOLITELŮ (Electoral College) – Když jdou američtí voliči volit svého prezidenta, tak mnozí věří, že se účastní přímých voleb prezidenta. Technicky tomu tak není, protože existuje něco, čemu se říká „sbor volitelů,“ ústavní pozůstatek z 18. století. Název „sbor volitelů“ se dává skupině volitelů, nominovaných členy strany v rámci jednotlivých států. Ve volební den, jsou tito volitelé zavázáni jednomu nebo druhému kandidátovi, veřejně vybiráni. V prosinci, po prezidentském hlasování, se volitelé sejdou v hlavních městech svých států a odevzdají hlas prezidentovi a viceprezidentovi. Ke svému zvolení prezident potřebuje 270 hlasů volitelů.

ZMĚNA VOLEBNÍCH OBVODŮ (redistricting) – proces přeměny geografických hranic volebního obvodu pro kongresové volby, volebních obvodů v rámci států, z nichž jsou voleni poslanci do Sněmovny reprezentantů. Jak demokraté, tak republikáni, soupeří na státní úrovni o správu právních a politických mechanismů vedoucích ke změně hranic volebních obvodů, většinou formou kontroly státní legislativy. Pokud se jim podaří se dostat na takovou pozici, pak mohou změnit hranice kongresového obvodu tak, aby získali volební výhody pro svoji stranu.

Ronald Reagan
republikán
(1981–1989)

George Bush
republikán
(1989–1993)

LITERATURA

INTERNETOVÉ STRÁNKY

LITERATURA

Abramson, Paul R., John Aldrich, a David Rohde
Change and Continuity in the 2000 + 2002 Elections.
(Změna a kontinuita ve volbách 2000 a 2002, CQ Press, 2003, 400 stran)

Bibby, John F.
Two Parties – Or More? The American Party System.
(Dvě strany nebo více stran? Americký stranický systém, Druhé vydání, CQ Press, 2002, 168 stran)

Brinkley, Alan, ed. a Davis Dyer, ed.
The Reader's Companion to the American Presidency.
(Čtenářův průvodce americkým prezidentským systémem, Houghton Mifflin, 2000, 368 stran)

Coleman, Kevin J., Joseph E. Cantor a Thomas H. Neale
Presidential Elections in the United States: A Primer.
(Prezidentské volby ve Spojených státech: základní příručka, Výzkumný institut při Kongresu, Kongresová knihovna, 2000, 53 stran)
<http://fpc.state.gov/documents/organization/22616.pdf>

Flanigan, William H. and Nancy Zingale
Political Behavior of the American Electorate.
(Politické chování amerických voličů, 10. vydání, CQ Press, 2002, 220 stran)

Goldstein, Michael L.
Guide to the 2004 Presidential Election.
(Průvodce k prezidentským volbám 2004, CQ Press, 2003, 140 stran)

Gregg, Gary L., ed.
Securing Democracy: Why We Have an Electoral College.
(Zajištění demokracie aneb proč máme sbor volitelů, ISI Books, 2001, 197 stran)

Maisel, L. Sandy
The Parties Respond: Changes in American Parties and Campaigns.
(Reakce stran; změny v amerických stranách a vedení kampaní, 4. vydání, Westview Press, 2002, 400 stran)

Moore, John Leo
Elections A-Z.
(Volby od A do Z, druhé vydání, CQ Press, 2003, 614 stran)

Polsby, Nelson W. a Aaron Wildavsky
Presidential Elections: Strategies and Structures of American Politics.
(Prezidentské volby; strategie a struktury v americké politice, 10. vydání, Chatham House, 2000, 352 stran)

Thomas, Norman G. a Joseph A. Pika
„Election Politics“ in The Politics of the Presidency.
(„Volební politika“ v politice prezidentského úřadu, 5. vydání, CQ Press, 2001, 510 str.)

Thompson, Dennis
Just Elections.
(Jen volby, University of Chicago Press, 2002, 240 str.)

Traugott, Michael and Paul J. Lavrakas
Election Polls, the News Media & Democracy.
(Volební průzkumy, novinová média a demokracie, Chatham House Publishers, 2000., 368 str.)

Traugott, Michael and Paul J. Lavrakas
The Voter's Guide To Election Polls.
(Voličův průvodce volebními průzkumy, 2. vydání, Chatham House Publishers, 2000, 192str.)

Wayne, Stephen J.
The Road to the White House. 2004.
(Cesta do Bílého domu, 7. vydání, Wadsworth Publishers, 2003, 336 str.)

Zogby, John
Decison 2002: Why the Republicans Gained.
(Rozhodnutí 2002; Proč zvítězili republikáni, Zogby International, 2003, 234 str.)

INTERNETOVÉ STRÁNKY

Center for Responsive Politics
(Centrum pro otevřenou politiku)
<http://www.opensecrets.org/home>

Center for the American Woman and Politics
(Centrum amerických žen a politiky)
<http://www.rci.rutgers.edu/~cawp>

Center for Voting and Democracy
(Centrum voleb a demokracie)
<http://www.fairvote.org/>

Committee for the Study of the American Electorate
(Centrum studií amerického voličstva)
<http://gspn.org/csae>

Democratic National Committee
(Demokratický národní výbor)
<http://democrats.org/index.html>

Federal & State Election Resources
(Federální a státní volební zdroje)
<http://www.llrx.com/columns/roundup25.htm>

League of Women Voters
(Liga žen-voličů)
<http://www.lwv.org>

Politics1 – Presidency2004
<http://www.politics1.com/p2004.htm>

Project Vote Smart
<http://www.vote-smart.org>

Republican National Committee
(Republikánské národní věbor)
<http://rnc.org>

U.S. Federal Election Commission
(Americká federální volební komise)
<http://fec.gov>

Foreign Press Centers Campaign 2004
Web Links
(Zahraniční tisková střediska pro kampaň 2004)
<http://www.fpc.gov/e9725.htm>

Democracy and Human Rights
Electronic Journal Issues of Democracy:
Fair and Free Elections, September 1996
(Demokracie a lidská práva, témata demokracie v internetovém časopise; Svobodné a spravedlivé volby, září 1996)
<http://usinfo.state.gov/journals/itdhr/0996/ijde/ijde0996.htm>

ČLÁNKY

Brooks, David. „One nation, slightly divisible“
(Jeden národ, trochu rozdělitelný, *Atlantic Monthly*, prosinec 2001, str. 53–65)
<http://www.theatlantic.com/issues/2001/12/brooks.htm>

Benenson, Bob. „Special Report, Election 2004“
(Zvláštní zpráva, volby 2004, *CQ Weekly*, 9. srpna, 2003, str. 2010–2014)

Cantor, Joseph E.
„Campaign Financing.“
(Financování kampaně, Congressional Research Service, *Library of Congress*, 2002, 14str.)
<http://fpc.state.gov/documents/organization/20708.pdf>

Cook, Charles E. „Sweep or split“
(Odstranit nebo rozdělit, *Washington Quarterly*, podzim 2003, str. 213–220)
http://www.twq.com/03autumn/docs/03autumn_cook.pdf

Dunham, Richard S. „Election '04: Off and Running; With the Presidential primary season now getting into full gear, here are four dynamics that will determine Bush's re-election. (WASHINGTON WATCH)“
(Volby 2004 odstartovaly, *Business Week Online*, 2. září 2003)
http://www.businessweek.com/bwdaily/dnflash/sep2003/nf2003092_1665_db015.htm

Faucheux, Ron. „Early Senate handicapping for '04: short of an across-the-board Bush-Republican collapse, Democrats will have their hands full holding the line on what they already have in the Senate. (On the Record). (Elections United States)“
(První handicap pro volby '04 do Senátu, *Campaigns & Elections*, duben 2003, str.7)

„Taking Aim At 2004: Can Bush win a second term running on a platform of tanks and tax cuts? An inside look at the campaign playbook. (Nation)“
(Zaměřeno na 2004: Muže Bush vyhrát druhé období s politikou opírající se o tanky a krácení daní? Pohled do knihy útočných a obranných formací kampaně. *Time*, 5. května 2003, str. 32)

Bill Clinton
demokrat
(1993–2001)

George W. Bush
republikán
(2001–nyní)

U.S. DEPARTMENT OF STATE
BUREAU OF INTERNATIONAL INFORMATION PROGRAMS

<http://usinfo.state.gov/>

